БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 267 (10328) | 1963 оной ноябриин 13, среда | Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум зарлаха тухай МЭДЭЭСЭЛ

ПСС-эй Центральна Комитедэй ээлжээтэ Пленумые 1963 оной декабриин зарлаха гэһэн шиидхэбэри КПСС-эй ЦК гаргаба.

Химическэ промышленностиие саашадань хүгжөөхэ, арадай ажахыда хи-ескэ продуктнуудые болон материалнуудые үргэнөөр хэрэглэхэ тухай» асуу-ЦК-гай Пленумэй зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаха. КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэ-екретарь нүхэр Н. С. Хрущев элидхэлшээр баталагдаа.

еспублика, хизаар болон областьнуудай партийна, советскэ, ажахын хү-бэрилэгшэд, научна хүдэлмэрилэгшэд, үйлэдбэридэ шэнэ юумэ үүсхэгшэд гай Пленумэй хүдэлмэридэ хабаадалсаха юм.

ПСС-эй ЦК-гай Пленумые эрхимээр угтая

С-эй Центральна Комитедэй ээлжээтэ Пле- 1963 оной декабриин 9-дэ зарлаха гэһэн эбэри КПСС-эй ЦК-гай баталан абаһан тухай эл мүнөөдэр «Правдада» толилогдобо. «Хи-кэ промышленностиие саашадань хүгжөөхэ, ажахыда химическэ продуктнуудые болон иалнуудые үргэнөөр хэрэглэхэ тухай» асуу-К-гай Пленумэй зүбшэн хэлсэлгэдэ табигда-, КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Хрущев элидхэлшээр баталагдаа.

публика, хизаар болон областьнуудай пар-, советскэ, ажахын хүтэлбэрилэгшэд, научна эрилэгшэд, үйлэдбэридэ шэнэ юумэ үүсхэг-ЦК-гай Пленумэй хүдэлмэридэ хабаадалсаха мэдээсэл соо заагданхай.

ическэ промышленностиие саашадань хүг-асуудалаар КПСС-эй ЦК-гай Пленум зар-тухай мэдээсэлые бүхы коммунистнууд, бүхы хүнүүд угаа ехээр һаналаа ханан угтаха

ин жэлэй турша соо коммунизмын мате-ю-техническэ үндэһэ һуури байгуулха гээшэ н болон совет арадай гол экономическа зо-болоно гэжэ КПСС-эй Программа соо онсо-эмдэглэгдэнэ. Энэ зорилго амжалтатайгаар эхын тулада үйлэдбэриие улам бүри һай-хүтэлбэрилдэг болохо, түсэблэлгые нари-н һайжаруулха, материалнуудые, хүдэлмэ-хүсые, мүнгэ зөөриие, байгаалиин баялигые наринаар, үрэ ехэтэйгээр ашаглаха, общест-аша туһые харан, эгээн бага гаргашатайгаар лэ һайн үрэ дүн туйлаха шухала болоно.

тиин XXII съездын шиидхэбэринүүдые, эй Программые бэелүүлхэ хэрэгтэ партиин, й ленинскэ Центральна Комитедэй бүхы янзын ажал ябуулга зорюулагдана. Хүдөө н үйлэдбэриин зорилгонууд ЦК-гай мартын м дээрэ али бүхы талаһаа зүбшэн хэлсэгдэ-нь мэдээжэ. Үйлэдбэриин шэнжэ баримта-партийна органуудые шэнэдхэн хубилгаха техническэ политикые түбэй газарһаа бэрилхэ тухай, түсэблэлгые, промышленность барилга хүтэлбэрилгые наринжуулан һайжа-а тухай, партийно-гүрэнэй хиналта эмхидхэ-ай шиидхэбэринүүдые ЦК-гай ноябриин Пле-аргаа һэн. Мүнөөнэй эрхэ байдалда партиин ха соёл сурталай хүдэлмэриин зорилгонууд й июлиин Пленум дээрэ али бүхы талаһаа н хэлсэгдээ. Коммунис байгуулалтада, манай экономико болон соёл культурые хүгжөөл-эдэ Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд угаа ехэ дүүргэхэ байна.

эдбэриие болон капитальна барилгые түсэб-наринжуулха, ажахые бүри һайнаар хүтэл-эг болохо зорилго ЦК-гай ноябриин болон Пленумүүд дээрэ, арадай ажахын түсэбүү-хёохо шухала гол ёһонууд болон шэглэлнүүд КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министр-Соведэй бэшэг соо табигдаһан байна. бэриие болон капитальна барилгые түсэблэ-үйлэдбэриин эгээн түрүү, ашаг ехэтэй һал-уд болон шэглэлнүүдтэ үлэмжэ ехэ анхарал лхые парти дурадхаа һэн. Эдэ түрүү һал-удай дунда химическэ индустри түрүүшын ууудай нэгые эзэлхэ ёһоороол эзэлхэ юм.

дай ажахые болон түсэблэлгые хүтэлбэрилхэ кэ ёһо гуримуудай һэргээгдэһэнһээ хойшон-улшын арбан жэлэй турша соо химическэ шленность хүгжөөхэ асуудалнуудые парти бэшэ хаража үзэһэн байха юм. Энэ асуу-КПСС-эй ЦК-гай 1958 оной майн Пленум аргаһан байгаа гэжэ мэдээжэ. Тус Плену-тоолые, XXI болон XXII съезднүүдэй шиид-ыүүдые бэелүүлэн, парти, совет арад химиче-дустриие хүгжөөлгөөр томо амжалтануудые Долоон жэлэй табадахи жэлдэ химическэ шленностиин бүхы продукциин хэмжээн 1,9 нэмэхэ юм. Энэ үе соо хэдэн олон химическэ уд, цехүүд, томо үйлэдбэринүүд баригда-аглалгада үгтөө.

ическэ индустриие хүгжөөлгөөр хэгдэһэн ехэ хэрэгэй имагтал эхининь болоно. Манай шленность оронойхэрэглэмжэдэ орходоо һу-бага химическэ продукци мүнөөдөө гаргадаг Химическэ үйлэдбэриин хэмжээн, тэрэнэй амжа химиин баялиг арга боломжонуудые р ашаглажа шаданагүй.

С-эй Программа соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

шухала зорилгонуудай нэгэниинь гэбэл, кэ промышленностиие бүхы аргаар саа-гжөөлгэ, мүнөө үеын химиин туйлалтануу-дай ажахын бүхы һалбаринуудта дүүрэнээр лгэ болоно. Энэ хадаа арадай баялигые гжөөхэ, шэнэ, бүри һайн шанартай, үнэ-эдбэриин хэрэгсэлнүүдые, арад зоной үргэн лэй зүйлнүүдые гаргаха угаа ехэ арга бо-олгоно. Металл, модон болон бусад материалнууд арьбан таарамжатай ба хүнгэхэн синтетическэ зүйлнүүдээр улам бүри һэлгэгдэхэ. Минеральна үтэгжүүлгэнүүд ба ургамалнуудые хамгаалха химическэ зүйлнүүд бүри ехээр үйлэдбэрилэн бүтээгдэдэг болохо».

КПСС-эй ЦК-гай болохоёо байгаа Пленум партиин Программые хараада абан, химическэ индустри хүгжөөлгые түргэдхэхэ, минеральна үтэгжүүлгэ, пластическа зүйл, синтетическэ материалнуудые бүри элбэгээр гаргаха, тэдэниие арадай ажахыда үргэнөөр хэрэглэхэ тодорхой хэмжээнүүдые хараалан зохёохо байна. Гүрэн түрын ёһоор хандахые, химическэ индустриие хүгжөөлгэһөө арадай ажахын саашадаа угаа ехээр ашаглаха байһые экономическа талаһаань һайнаар сэгнэхые парти уряална.

Минеральна үтэгжүүлгэ бүри элбэгээр гаргаха гээшэ хойшолуулашагүй, шухала зорилго болоно. Ороохо таряа элбэгээр абаха зорилго гол түлэб тарилгын талмай үргэдхэхэ замаар мүнөө хүрэтэр шиидхэгдэдэг байгаа. Энэ хадаа зүб хараа шугам болоно. Химическэ промышленностиие хүгжөөлгэдэ оронойнгоо хэрэгтэй соонь мүнгэ зөөри һомолхо аргагүй, колхоз, совхозуудые минеральна үтэгжүүлгээр хүсэдөөр хангаха аргагүй байхада ургасые хоёр гурба дахин дээшэлүүлхэ бэрхэтэй байгаа. Мүнөө байдал хубилаа. Парти хадаа хүдөө ажахын химиие хүгжөөхэ үргэн зам нээжэ үгэбэ. Иимэ эрхэ байдалда ороохото болон бусад ургамалнуудай ургасые эрид ехээр дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохо гээшэ манай хүдөө ажахые хүгжөөлгын гол шухала шэглэл боложо үгэнэ. Минеральна үтэгжүүлгэ гаргалгые али болохоор дээшэлүүлхэ гээшэ мүнөө хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжээхэ гол үндэһэ һуури, бүхы партиин, бүхы арадай хэрэг болоно. Минеральна үтэгжүүлгэ, тэрэшэлэн уһалагдадаг газар сагай уларилай хэршье муу байгаа һаань, үндэр баян найдамтай ургаса абаха арга олгоно. Партиин абажа байһан хэмжээнүүд хадаа мүнөө жэлэй ган гасуурһаа уламжалан тохёолдоһон бэрхэшээлнүүдые бүри ерэхэ жэлдэ зайсуулха зорилготой юм.

Хими хадаа хүндэ болон хүнгэн промышленностиин бүхы һалбаринуудта, барилга болон транспортда угаа һайн нүлөө эрид ехээр үзүүлхэ байна. Хими хадаа промышленностьда, барилга болон транспортда шэнэ хямда сэнтэй хүнгэхэн аад, бүхэ материалнуудые үгэхэ байна. Манай орон химическэ шэнэ зүйлнүүдые бии болгохо, үйлэдбэрилэн гаргаха хизаарлашагүй ехэ арга боломжотой. Эдэниие хэрэглэлгэ совет хүнүүдэй улам ургажа байгаа хэрэглэмжые хүсэдөөр хангаха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ арга олгохо байна.

Химическэ промышленностиие али болохоор хүгжөөхэ гээшэ манай бүхы ниитын үйлэдбэриин экономическа ашаг үрые дээшэлүүлхэ шухалын шухала арга болоно.

«Бидэнэр химическэ промышленностиие хамагай түрүүндэ булюу ехээр хүгжөөхэ ёһотойбди. Юундэ иимэ юумэ хэхэ хэрэгтэйб? Ушарынь хадаа коммунис байгуулалтын эгээн шухала зорилгонууд: ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ, ниитын баялигые түргэнөөр арьбадхалга, эдеэ хоолой зүйлнүүдые, үргэн хэрэглэлэй эд бараа элбэг дэлбэгээр гаргалга химиин туһаламжаар һураггүй түргэнөөр, хүнгэншэгөөр шиидхэгдэхэ байна» гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум дээрэ хэлээ һэн.

Хамтаараа хүтэлбэрилгын ленинскэ гол ёһонуудые һэргээхэдээ, ажахые хүтэлбэрилгэдэ олониитые үргэнөөр хабаадуулхадаа, парти хадаа ороной ажабайдалай болон экономикые хүгжөөлгын бүхы шухалын шухала асуудалнуудые һүүлэй жэлнүүдтэ ажалшадай зүбшэн хэлсэлгэдэ табидаг болоо. Химиие хүгжөөхэ асуудал ЦК-гай ээлжээтэ Пленумэй зүбшэн хэлсэхэ байһан тухай мэдээжэ болоһоор нилээд үнинэй. Тиимэһээ КПСС-эй ЦК-гай ээлжээтэ Пленумдэ хаа хаанагүй бэлэдхэл хэгдэжэ байна. Коммунистнууд, хүдэлмэришэд, инженер, техникүүд, эрдэмтэд үнэтэ дурадхалнуудые оруулна, химиие түргэнөөр хүгжөөхэ арга боломжонуудые элирүүлнэ, хүдэлмэридэхи дутуунуудаа элишэлээд, тэдэниие зайсуулха хэмжээнүүдые абана. Мүнөө КПСС-эй ЦК-гай Пленумдэ бэлэдхэл бүри ехээр хэгдэхэ болоно. Долоон жэлэй табадахи жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө, минеральна үтэгжүүлгэ, бусад химическэ продукци бүри элбэгээр гаргахын түлөө, ехэ химиин барилгануудтахи шэнэ предприятинуудые түргэнөөр ашаглалгада үгэхын түлөө тэмсэлые совет хүнүүд улам үргэдхэхэ байна.

КПСС-эй ЦК-гай Пленумые ажалай шэнэ илалтануудаар угтая!

(«Правдын» ноябриин 12-ой түрүү бэшэгһээ).

Коммунис ажалай нэрэ олгогдобо

ВА, ноябриин 12. (ТАСС-). Курганска теплоэлектро-да коммунис ажалай пред-н нэрэ зэргэ олгогдоо. Иимэ эри СССР-эй Энергетикын электрификациин талаар гү-үйлэдбэриин комитедэй кол-болон электростанцинуудай, электропромышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай ЦК-гай Президиумэй хамтын заседани дээрэ баталан абтаһан байна.

ТЭЦ-эй коллектив электрын болон дулаанай элшэ хүсэ гаргаха даалгабариие амжалтатайгаар дүүргэдэг, станцида ажалай бүтээсэ түсэбөөр хараалагдаһанһаа горитойгоор дээшэ гаранхай. Хүдэлмэришэд болон инженернүүд шэнэ техникые, түрүү технологиие үргэнөөр нэбтэрүүлдэг, түхеэрэлгэнүүдээ найдамтайгаар хүдэлгэдэг. Тэрэнэй ашаар мүнөө жэлдэ 400 мянган түхэриг алмагдаа.

омсомолшуудай конференци дээрээ хүүеэтэй

эгэлдэр үглөөгүүр Буряа-гүрэнэй Ленинэй орденто но театрай фойе, зал соо хэзээнэйхиһээ хүүеэтэй, атай байба. Хүхюун дуу-шог зугаа таһарнагүй, эм зэдэлнэ. Энэньшье алгүй, мүнөөдэр театр мол үетэнэй гарта ха Ленинэй түрэл дүрэтэй хан значок үбсүүндээ эн эдир хүбүүд, басагад угаа олон даа.

КСМ-эй Буряадай XXII-областной конференцидэ аргшад баяр ёһололой байдалда хүдэлмэреэ Залуушуулай эгээн үхэр—Никита Сергеевич в түрүүтэй манай пар-ЦК-гай Президиум конференциин дээдэ органда һунгагдаа.

ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой тоосоото элидхэл ВЛКСМ-эй обкомой секретарь **Сергей Иванов** хээ. Удаань мандатна комиссиин элидхэл шагнагдаа.

Барабан, горнын хонгёо абяан театрай түхэреэн залаар дүүрэн халижа, суглаагшадта нэрьемэ альга ташалгаар угтуулан, улаан галстугта халааниинь болохо — пионернүүд орожо ерэнэ.

—Ленинэй хэрэгэй түлөө бэлэн байгты!—гэжэ комсомолшуулай хандахада:

—Хэзээдэ бэлэмди!— гэһэн эбтэй эетэй, огсом шанга харюу дуулдаа.

Тоосоото элидхэл тушаа үгэ хэлэлгые ВЛКСМ-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь **В. Цыбикдоржиев** эхилээ.

Үсэгэлдэрэй заседани дээрэ **Виктор Брянский** (Хориин үйлэдбэриин управлениин Иисэнгын совхозой тракторист), **Михаил Онищенко** (Хандагатайн леспромхозой) бага комплексно бригадын бригадир), **Петр Угрюмов** (Кабанскын үйлэдбэриин управлениин ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь), **Дугарма Очирова** (Баргажанай үйлэдбэриин управлениин Дэрээнэй совхозой һаалишан) болон бусад үгэ хэлээ.

Конференци ажалаа мүнөөдэр дүүргэхэ юм.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр Абидуева Дулмажап Базаровнае Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь, 25 жэлэй турша соо һаалишанаар хүдэлһэнтэйнь дашарамдуулан, Улаан-Үдын колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин Кировэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн **Абидуева Дулмажап Базаровнае** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Л. САБУРОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1963 оной ноябриин 6.

Д. Б. АБИДУЕВА.

Ажалша бүхэриг эхэнэр

Дулмажап Базаровна Абидуевае Харганаа нютагайхид ехэ багагүй һайса мэдэдэг. Тэрэнэй дүрэ-зураг колхозой клуб соо хүндэлэлэй самбарта үлгөөтэй байха. һургуулиин һурагшадшье Дулмажап хээтэй сагаан эдеэ дэлбэрүүлнэ гэжэ ойлгодог.

Фермэ дээрэхи олохон һаалишад Дулмажап Базаровнаһаа һургаал, жэшээ абажа ажалладаг. һаяхан фермэдэ ерэһэн Зинаида Содномова, Галина Очирова гэгшэд Дулмажап хээтэйгээ дахажа, тэрэнэй дүй дүршэлые халан абажа ябана.

Нютагтаа колхозой тогтоһон сагһаа хойшо Дулмажап Базаровна артелиингээ ажалда, һаалиин фермэдэ үнэн сэхээр ажаллажа ябаһаар. Эдэ олон жэлнүүдтэ хэды олон бэрхэшээлнүүд ушараа гээшэб. Тэрэниие бүхыдэнь дабажа гараа.

һаяхан Агууехэ Октябриин революциин 46 жэлэй ойн урда тээхи үдэрнүүдтэ Харганаа нютагаархин колхозойнгоо эрхим һаалишан Дулмажап Базаровнагай түрэһөөр 50 гүйсэһэн ойень клуб соогоо баяртайгаар тэмдэглээ.

Түрүү һаалишан тухай тэндэ магтаал, юрөөл олон хэлэгдээ. Ажаллажа байха үедөө тэрэ хэдэн зуун мянган литр һү һаагаа гэжэ тэмдэглэгдээ. һаалишанай гараар 320 тугал абтажа түлжүүлэгдээ. Хэдэн арбаад һаалишадые ажалай арюун замда гарахадань тэрэ туһалаа. Мүнөө һурагшадыньшье магтаалтай һайнаар хүдэлнэ. Эдэ бүгэдынгөө түлөө Дулмажап Базаровна Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар һаяхан шагнагдаба.

Ф. Сорокиной фото-текст.

Үбэлэй шалгалта эхилээ

Хяагтын үйлэдбэриин управлениин «Эрдэм» колхозой гурбадахи комплексно бригадын олон мянган мал Сэлэнгэ мүрэнэй эрье зубшан үбэлжэнэ. Энэ бригадын малшад залуу коммунист Цыбек Дамдинов түрүүтэй 1963—64 онуудай үбэлжэлгые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаад, түрүүшын шалгалта барижа эхилбэ.

Тус бригадын малшад, бүхы колхознигууд ниитынгээ малые үбэлэй үедэ бүдүүн, концентрированнэ тэжээлээр гүйсэд хангахын тула ехэ оролдолго гаргаһан байна. Тиимэ дээрэһээ нёдондонойхиһоо һураггүй ехэ, 8100 центнер бүдүүн тэжээл, һаагдадаг үнеэн бүридэ 8 тоннын хараатай кукурузын силос бэлэдхэгдээ юм. Бригадын гүүртэ, отарануудаар хамтадаа 9500 толгой элдэб мал, тэрэ тоодо үбэлэй түрүүшын һарануудта хурьгалха 3.800 хонид бии. Эндэ малайнь үбэлжэхэ хото хорёонууд булта заһабарилагдажа дүүргэгдэнхэй. Дүй дүршэлтэй хонишодойнь нэгэн—партиин үнинэй гэшүүн Гарма Мажиевагай даадаг Улаа-Шугыдахи эхэ хонидой отарынхид үбэлжэлгэеэ эмхитэйгээр угтаба. Зун, намарай сагта бэлшээри зүбөөр, шадабаритайгаар хэрэглэһэнэй ашаар хонидынь һайса таргалуулагданхай. Мүнөө үбэлдөө тус отарада 670 хони хурьгалуулха. Хонишод түл абалгадаа һайн бэлдээ.

Енхорһоо дээшэлхэдэ, Мэргэнэй Үбэр гэжэ нютаг бии юм. Эндэ колхозой залуу хонишон Даба Дашиевай даадаг хурьгалха хонидой отара оршодог. Эндэ үбэлэй түрүүшын һарануудта 520 хонин хурьгалха. Өөһэдынгөө хүсөөр үбэл, хабарай сагта гүйсэд хүрэхэ тэжээл бэлэдхээд, тэрэнэйнгээ ехэнхиень хорёодоо зөөнхэй.

—100 хонин бүриин 100-һаа үсөөн бэшэ хурьга абахабди,—гэжэ нүхэр Дашиев найдамтайгаар хөөрэнэ.

Мүн нүхэд В. Г. Цыденов, В. Ю. Сондуев, Ц. Р. Хандуев, Д. Аюров болон бусадай даадаг отарынхид үбэлжэлгэдөө эмхитэйгээр бэлдэнхэй.

Бригадын түб тосхон — Енхор нютагта дүтэ һү һаалиин гүүртэ байдаг. Ц. Ч. Буянтуев түрүүтэй тэндэхи малшад гэжээлээ буйлуулжа үгэхэ, үнеэдые бүлеэн уһаар уһалха тухай бодомжолно.

Үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэргэхын, үбэлэй үедэ үнеэн бүриһөө сүүдхын хахад пүүдһээ доошо бэшэ һү һаахын, коммунис ажалай коллективэй хүндэтэ нэрэ зэргэтэй болохын тула тус гүүртынхид бүришье шударгы габшагайгаар ажаллана.

Сэлэнгэ мүрэнэй зүүн эрьедэ Самдан Дашиевай даадаг бэлшээн таргалуулагдаха малай гүүртэ, отаранууд хаадаар, уһаар элбэг, бэлшээреэр баян Баянгол, Хоолой, Хандын Үбэр, Улаан Сэсэг гэдэг нютагуудаар байрлана. Эдэ гүүртэ, отарануудай хашараг, бүруудынь гунан сарнуудынь, эрье хонидынь тобир тарган. Эндэхи бригадын мал һаядаа гүрэндэ тушаагдажа эхилхэнь. Ажалаараа суурхаһан малшад З. Б. Ванданов, Ж. Б. Чагдуров, В. Ц. Бизьяев, Б. Б. Намсараев болон бусад хүдэлнэ. Түрэл орондоо тарган мяха ехээр үгэхын тула тэдэнэр бүхы хүсэ шадалаа зорюулна.

Колхозой правлени, партийна комитет үбэлэй үедэ малшадай эрилтэнүүдые хангаха асуудалда ехэ анхарал табина. Бригадынгаа культбазада үдэшэлэн малшад сугларжа, лекци, элидхэлнүүдые шагнадаг, шатар, домино наададаг, Москва, Улаан-Үдэ болон бусад городуудһаа радио-дамжуулгануудые шагнадаг. Культбазые даагша комсомол хүбүүн Гриша Ганжуров тэдэнэртэ газетэ, журналнуудай һони уншажа, хөөрэжэ үгэдэг.

Ниитынгээ малай үбэлжэлгые, түл абалга, түлжүүлгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ гэһэн уялгаяа Енхорой малшад бодото дээрэнь бэелүүлжэ эхилээ.

С. Шарапов.

900 грамм хүрэтэр нэмээнэ

Октябриин гайхамшагта ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, «Коммунизм» колхозой Ингагатын отделениин Зала-Үбэрэй гүүртынхид эдэбхитэй оролдосотойгоор хүдэлнэ.

Эдэнэр 163 толгой туганнуудые үнеэдтэ заядан хүхүүлжэ түлжүүлнэ. Үнгэрэгшэ сентябрь һарада толгой бүриинь шэгнүүр сүүдхэдээ 900 граммаар нэмээгдэһэн. Энэ гүүртын тугалшад Вера Загдулина, Тамара...

Сүрэн Базарова гэгшэд байгша оной зунай һараһаа хойшо нэгэшье тугал гарза хоролтодо оруулангүй, зоотехническэ заабариин ёһоор харууһалһан дээрэһээнь иимэ амжалта туйлагдана.

Эдэ үдэрнүүдтэ гүүртын малшад үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлээ дүүргэжэ, үбэлэй хүйтэниие угтахаар зэһэнхэй.

Д. Доржиев.

Зэдэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ВЛКСМ-эй областной конференцидэ ерэһэн делегадууд. С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ОЛОНОЙ ХҮСЭН ЕХЭ

Октябриин хубисхалай ойн хүндэлэлэй ажалай вахтын эршэдэжэ байһан үе һэн. Бэшүүрэй совхозой Ехэ Гутайн комплексно бригадынхид октябриин 30—31-нэй үдэрнүүдтэ малай үбэлжэлгын бэлэдхэл түгэсхэхэ зорилготойгоор воскресник үнгэргэбэ.

Олониитын эршэтэ ажалай үрөөр хоёрхон үдэрэй турша соо Ехэ нугада 200 толгой хашарагай, 1000 толгой эрэ түлгын байха байранууд бодхоогдобо, Мүн 2500 толгой эхэ хонидтой 4 отарын байрануудай хорёо, хуһамагууд мүн эдэ хоёр үдэр соо баригдаһан, заһабарилагдаһан. Шэнэ худаг ашаглалгада оруулагдаа.

Бригадын эрхим дархашуул Гомбо Содномов, Гылык Гынденов, Данзан Цыремпилов гэгшэд ноябриин 7-ной һайндэртэ бэлэг болгон, 800 хурьгадай хоёр шэнэ байра, 400 толгой эхэ хонидой нэгэ байра барижа дүүргэбэ.

Д. Мункуев,
хүдөө бэшэгшэ.

Түрэл нютагай аялга

Бадмацу ЦЫРЕНОВА.

ОЛОН янзын машинануудай — «ДТ», —«МТЗ»-нүүдэй агрегадууд поли дээрэ гаранхай, хашаа доторхи машинатан аймаг эли бодо үсөөрэнхэй байгаа һэн. Хэды тиигээшье һаа, «Эрдэм» совхозой үйлсөөр үдэшын улаа наранаар ябахада, һархаа бархаа комбайнууд хашаа дээгүүрнь харагдажа, наранай һүүлшын туяада дайрагдаһан түмэрынь яларан, наадан байгаа бэлэй. Тохорюунай хүзүүн мэтэ «толгойгоо» өөдэнь үргэнхэй кукурузынишье комбайнууд гойхойлдон, тэдэнэй дунда харагдана. Энэ оньһон техникэ жолоодогшодой нэгэн—үнинэй механизатор Бадмацу Дамдиновна Цыреноватай уулзаха байһан аад, һурагшалхадамнай, түрүүн лэ дайралдаһан хүн тэрэнэй байдаг айлые заажа үгөө.

— Тэндээ үгы? Танилород айлтай, тэндээ байһан байха. Теэд тэрэ айлынь хаагуур гээшэб даа,—гээд гэрэй эзэн ойлгожо ядаад байба. Тэндэ байһан үхибүүд «бидэ мэдэнэбди, олгуулһуубди» гэлдэбэ. Бадмацу Дамдиновна 3-дахи отделенидэ (Боомдо) байдаг юм. Зүгөөр эндэ эхэнь, үхибүүнтэйнь байдаг. Механизатор гээшэмнай нүүдэл шэнжэтэй мэргэжэл ха юм.

КОМБАЙНАЙ заһабарин үедэ Бадмацу хуушанайнгаа танил айлда гэр гэхи байрладаг. Багынгаа нүхэр Аринын үдэшэ үглөөндөө юумэ оёходонь заажа үгэдэг, туһалалсадаг юм байна. Ганса техникэ, түмэр түдэгэ хараад ябадаг бэшэ, харин бүхы эхэнэрнүүдтэл адли «гэрэй» ажал хэдэг, юумэ оёдог хүн байха.

Тарилга хэжэ дүүргэхэһээ байтагай, эртын ороһото ургамал тарижа байһан үедэ таряа хуряаха машинанууд бэлдэгдэжэ байба. Бадмацугайшье олон жэлдэ жолоодоһон «С-6» комбайн заһабарилагдажа дүүрэнтээ. Моторынь бэлэн болонги, табихаяа байна ха. Багашье һаатал болохоор бэшээр, нарин нягтаар, нэрэдээ хүрэмөөр мотороо заһаа, түхеэрээ гэжэ хөөрөөнһөөнь тухайлжа абахаар. Энэ «түмэр хүлэгэй» гол һүлдэнь һайнаар хүдэлөөл һаа, найдамтай ха юм.

Нигэжэ дэмбэрэлтэ шэниисын, хушан шара кукурузын газарай хүрьһэндэ үшөө ороодүй байхадань, таряа талханай түлөө «добтолгын» эсэсэй шатада бэлэдхэлгэн түлэг дундаа байгаа һэн.

ҮГЛӨӨНЭЙ найман сагай үеэр механизаторнууд һуури һууридаа ерэнхэй. «Бадмацу, сайн» гээд зариманиинь мэндэшэлэлсэнэ, нүгөөдүүлынь мини лэ миһэрээд, толгойгоо дохилсоно. Зон нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй болоһон хүн гэжэ энээхэн саг зуурын харилсаанһаашье эли болоно.

Юуб даа, хэхэ һанаатай комбайнайнгаа гэшхүүр дээрэ гараһан аад, Бадмацу Дамдиновна Түгэнынгөө тала руу хараад, бодолгото болоһон мэтэ байба. Үглөөнэй наранда энэ ехэ тала бүришье гоёор (үдэшынхиһөөшье гоё гү гэхээр, теэд саг бүхэмнай өөрын онсо шэнжэтэй, дабтанагүй аялгатай ха юм) намжааржа, дуу хүгжэмөө татажа байгаа һэн. Хори гаран жэл соо энэ түрэл талаяа, тэрэнэйнгээ полиие шинэ тиимэнь хэрээһэлүүлэн ябажархиһан, магад үшөөшье ехэ ургаса хуряаха газар дайда руугаа хараад, үнинэй механизатор энэ эхэнэр юун тухай бодоно хаб? Дайнай урда тээхэнэ Балгааһата гэжэ нютагые шэнээр хахалан элдүүрилһэн тухайдаа гү, али энэ нютагай үлзытэй, ургаса ехэтэй байһанайнгаа түлөө Алтан хада гэжэ суутай болоһон намтар тухай ухаандаа оруулна гү. Мүнөө шэниисын дайда болоһон энэ нютагһаа хойшо оршодог тоонтынгоо гуламта Нарһата нютаг тухай бодол сэдьхэлыень эзэлбэ гү? Али годироод, могойтоод тээ тэрэ тала руу шурагһан харгыгаар дайнда мордоод бусажа ерээгүй нүхэд-механизаторнуудаа шаналан байжашье болоо. Теэд яахаб, дайнай жама ёһон гээшэ жэгшүүритэ хатуу бшуу.

Гартахи түлхюурээ барһан шэгээрээ «капитанай гэшхүүрһээ» буужа ерэбэ.

— Юумэ гээшэ яаһан жэгтэй түргэноор хубилнаб — гээд, Бадмацу Дамдиновна миһэрбэ. Нэмжээ ехэ поли руу толгойгоорон заагаад: һаял шэнги байна, эгээл энэ поли дээрэ дайнай жэлнүүдтэ үргэлжэдөө эхэнэрнүүд тракторнуудаа заһабарилжа, тулижа ябагша бэлэйбди. Тиихэдэ колёсно тракторта ябагша һэм. Халааһа табиха, заһабарилха хоёрой хүсөөр ябагша һэн хабди. Запасной частьнууд гэжэ байхагүй. Зарим үдэртөө трактортаа хоёр-гурба дахин подтяжка хэхэш. Заримандаа бүри хаяжархилайб гээд досоошни орохо. Теэд ондоо машинагүй ха даа яахабши, заһабарилхаш. Таряагаа жаткаар хадаад, бүхэли үбэлдөө тэрэнээ комбайнаар сохихош. Тиин нэгэншье хүн бэрхэшээлһээ тунхарингүй хүдэлдэг байгаа. Үдэр һүнигүй ажалладаг байгаабди.

ДҮРБЭН тэгшэ боложо мэргэжэһэн үнинэй механизатор энэ эхэнэр дайнай шэрүүн жэлнүүдэй үеын түүхэ домог, тохёолдоһон бэрхэшээлнүүдые тоолохо, дурдахатаяа хамта, мүн хүдөө ажахын техникын нарижан һайжаржа байһан тухай, улам улам һайн оньһон машинануудай бии боложо байһан тухайда ярихыень шагнахада зохид, омогорхохоор байба. «Мүнөө минии заһабарилжа байгаа «С-6» комбайн тиихэ үедэ эгээл шэнэ, эгээл һайн машина байһан бшуу. Мүнөө болоходо, энэмнай хойшоо гарантажа байна. Түргэн скоростёор ябажа таряа хададаг, хуряадаг машинанууд бии болонхой ха юм» гээд, Бадмацу Дамдиновна маанад тээшэ харан миһэрхэдэнь, «манай ороной алхам нимэл даа» гэһэн омогорхол шарайдань үзэгдэжэ байхадал гэбэ. Машина техникын улам һайжарха бүри техническэ мэргэжэлтэд хүхидэг, жаргадаг, дали жэгүүр ургадаг ха юм. «Ямар хурдан солбон машинанууд гарадаг болоо гээшэб! Эдээниие харахадаа жолоодоһойб гэжэ хорхойтохоор» гээд, Бадмацу Дамдиновна уняартажа байһан заха үзүүргүй поли тээшэ мүнөөхи машинануудаа зааһан мэтэ хараа һэн. Энэ юрын буряад эхэнэрэй ярижа байхыень шагнахада, өөрынгөө мэргэжэлдэ хизааргүй дуратай, механизатор солоёо дээрэ үргэжэ ябадаг хүн гэжэ ойлгожо ядахаар бэшэ.

— Олон жэлдэ механизатораар хүдэлжэ ябанаб. Тиин алишье талаараа һайн гэхэ байнаб. Һайнаар ажаллахадаа урма зоригтой ябахаш, зон нүхэдшни хүндэлхэ. Түлбэри абасыншье талаар һайн, — гэжэ хэлээд, Бадмацу Дамдиновнагай тамхяа орёожо байтар, механик Бальжинима Батуев хажуудань ерэжэ хөөрэлдэнэ.

ТАРЯАНАЙ, кукурузын комбайные, тракторые жолоододог, сеялкэдэшье һуудаг, хонинной нооһо хайшалдаг машинка ябуулдаг — юрэдөө дүрбэн тэгшэ механизаторай мэргэжэлтэй энэ эхэнэр ажалдаа хабаатай олон юумэн тухай бидэндэ хөөрөө. Гүрэнэй үгэдэг трактор машинануудые гамтайгаар абажа ябаха тухай, тэдэниие бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха тухай, һэшхэл тушаа ариһан байна.

Эхэнэр хүн гээшэмнай нарин зон... техникэ гамтайгаар абажа яба... даг байна. 20 гаран жэл со... Бадмацу Дамдиновна мүнөө хоёр... дохи комбайнаа жолоодожо яб... на. 17 жэл «Коммунар», һү... лээрнь «С-6» комбайн даажа х... дэлнэ. Мүнөө жэлдэ энэ комба... наараа 350 га таряа хуряагаа...

ҮНИНЭЙ механизатор эхэн... рэй хөөрэжэ байхадань, т... ряашан солотой габьяата агр... ном А. Х. Копылова заатаг... ухаанда орохо юм. Юуб гэхэ... эдэ хоёр тад ондоонуудшье һа... мүн жэгтэй адли шэнжэ шан... раар олон байна. Эдэнэрэй сэд... хэл зориг, ажалша бэрхэ аба... зан тухайнь хэлэгдэнэ. Бүхы... сэ шадалаа, мэргэжэл шадабар... ажалдаа дууһан зорюулдагаар... эдэ хоёр бэе бэедээ бүри жэг... адли. Одоол эдэниие «манай Б... ряадай Загладанууд» гэжэ на... лээгүй һаа, бэшэ ямар хүни... нэрлэхэб. Мүнөөнэй үе сагай ш... нэ шэнжэ тэмдэгтэй хүнүүдн... одоол эдэ бэшэ юм гү.

Комбайндаа, тэрэнэйнгээ ... һабарида ябахаһаа гадна, нүх... Цыренова ондоо ажалда ход... ябажа байдаг хүн. Буряад э... нэрнүүдһээ түрүүшын механи... торнуудай нэгэн Бадмацу Д... диновагай ябаһан, бүтээһэн а... лынь тоолożо барагдашагүй б... на. Юуб гэхэдэ, 24 жэл соо к... байн жолоодожо ябахадаа хур... һан тарияаниинь совхозойнгоо ... нөө жэлдэ тариһан ороһото ... гамалһаа ехэ болохо, сохи... тарияаниинышье совхозой абаһ... тарянтай хараатай байгаа ... той.

Мүнөө жэлдэ Бадмацу Дам... новна 24-дэхи жэлээ таряа ... ряагаа. Тиин ехэ ургасатай ... лиие хадажа ороходо, трактор... абяан тэрэл Түгэнынь тал... ирагуу дуунтай нэгэдээд, ... нэйнгээ сэдьхэл зүрхэ сэнгү... дэг ёһотой. Түрэл дайдын ая... иимэ ха юм даа.

Д. ЖУГДУРОВА.

Түрүү дүй дүршэл

Алдар солоёо суурхуулна

Нииислэл хототоймнай хаяа хадхан, Степная протока гадаг Сэлэнгэ мүрэнэй татуурай баруун эрьеые зубшан Буряадай хүдөө ажахын институдай һуралсалай-туршалгын ажахы оршодог гэжэ олонхи хүн зон мэдэхэ ха юм даа. Тус ажахыда габшагай бэрхээр ажаллажа, хүдэлмэриин һайн амжалта туйлажа ябадаг, замай залууршад гэһэн алдартай болоһон хүнүүд олон юм.

Тэдэнэй нэгэниинь, хадаа республикын суута һаалишан Татьяна Гавриловна Игумнова болоно. Дүй дүршэлтэ энэл эхэнэр тухай нэгэ хэдэн үгэ тэмдэглэхэ зорилго табигдана. Ушарынь нүхэр Игумнова бүри жэлһээ жэлдэ һү ехээр һаажа, сагаан эдеэ хүнэг тодхуур, бидон һабануудаар салгидуулан байдаг ажалша бшуу.

— Хайшан гэжэ хүдэлхэдөө иимэ ехэ һү һаадаг гээшэбта?— гээд, тэрээнтэй ушарһан, хөөрэлдэһэн лэ хүн бүхэн асуудаг байха.

— Өөрынгөө хэжэ байһан ажалда дуратайгаар, оролдосотойгоор хүдэлөөл һаа, хэрэг һайнаар бүтэхэ ха юм. Мэргэжэлтэдэй заабари, һургаал ходо дүүргэжэ, үнеэдээ һайнаар һаагаад лэ байгаа хада малнай ашаг шэмээ үгэсэтэй байхал даа,—гээд, Татьяна Григорьевна харюусаха байха.

Хамһабариин ажахыда 8 жэлдэ һаалишанаар хүдэлжэ байтарнь тэрэниие ондоо тээшэнь зөөлгэхэ болобо. «Яалтайб? Хаана ошожо, ямар хүдэлмэри хэлтэйб, энэ ажалаа хаяхань яагаа харатайб?» гэһэн бодол тиихэдэ нүхэр Игумновагай толгойдо ороо һэн. Харин хүдөө ажахын институдай һуралсалай-туршалгын ажахыда һаалишан хэрэгтэй болобо гэһэн үгэ дуулдаба. Тиигэжэ табан жэлэй саада тээ тэрэ ажахын һү-товарна фермын эбтэй эетэй коллективэй гэшүүн болон абтаа бэлэй. Энэ фермэ мүнөө коммунис ажалай коллектив гэһэн үндэр нэрэ зэргэтэй.

Үнгэрһэн табан жэл соо энэ һаалишан өөрынгөө даажа абаһан үнеэдһээ 500000 килограмм һү һааба. Энэ һааһан һүеынь шэрэхэ гэбэл 2500 автомашина хэрэгтэй болохо зэргэтэй. Тиихэдэ 1963 оной үнгэрһэн арбан һарада хамтадаа 78.867 литр һү һаагаад байна бшуу. Ондоогоор хэлэбэл, үнеэн бүриһөө 3244 килограмм һүн һаагдаһан жэшээтэй болоно.

Энэ нүхэрнай ганса ажалаа, хара амяа хараад лэ ябадаг бэшэ, өөрынгөө фермын залуу һаалишадта дүй дүршэлөө халан үгэхэһөө байтагай республикынгаа һаалишадта туһалдаг, һайн һайхан зүбшэл үгэдэг, ажал хэрэгтэнь ажаглалта хэдэг гээшэ.

Татьяна Гавриловна республикынгаа колхоз, совхозуудай олохон фермэнүүд дээгүүр аяншалаа, нэгэ ажалтай нүхэдтөө айлшалдаг байна. Жэшээнь, Түнхэнэй управлениин һү һаалиин 12 фермын, Бэшүүрэй 8 фермын һаалишадтай ушаржа, ажабайдалтайнь, хүдэлмэритэйнь танилсаһан нүхэр ёһоной хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэһэн, дүй дүршэлөө заажа үгэһэн байна. Мухар-Шэбэрэй Хуушан Заган, Тарбагатайн Бурнашево тосхонуудай һаалиин гүүртэнүүдтэ шалгалтын һаалга хэһэн. Тиихэдээ тэдэхи нүхэдэйнгөө һаажа байһанһаа 12—13 литр һү ехээр һаажа үгэһэн бэлэй.

Нүхэр Игумновагай амжалтынь түлхюур юунһээ энэ үндэһэтэйб гэбэл, энэ һаалишан ажал хүдэлмэреэ хэхэдээ зоотехническэ эрдэмэй түрүү туйлалтануудые, мэргэжэлтэдэй заабариие ходоодоо һургаал болгон хэрэглэжэ, үнеэдые һү өрүүлхэ талаар баян шадабаритай болоһон зэргэтэй. Тиигээдшье һуралсалай ажахыда һү һаалгын зүбөөр түсэблэгдэдэг, үнеэдэй хэзээ түрэхэ, шэргэхэ ушарнууд хараада абтадаг.

Т. Г. ИГУМНОВА.

Һү ехээр һаахын түлөө оролдолгоёо үнеэдээ шэргээхэ, мүн үшөө хээлитэй ябаха үеһөөнь эхилжэ гаргадаг. Үнеэдээ саг сооньшэргээлгэхэ, тиигээд зүбөөр эдеэлүүлхэ гээшэ тобир, бэеэ гүйсэһэн тугал түрэхэ, һайнаар һү орохо ушартань туһатай байдаг. Тиимэһээ үнеэдэй үрэжүүлэгдэһэн сагынь, хэзээ шэргээгдэхэ байһан болзор дансада тодорхой бэшэгдэдэг.

Үнеэдээ саг сооньшэргээхэ бэлэдхэл һара урид хэжэ эхилдэг. Зүгөөр урда жэлдэ хэдыдэ шэргээгдэһэн байһыень хараадаа абалсадаг. Ушарынь зарим үнеэд шэргэхэ үедөө 12—13 литр хүрэтэр һү үгэжэ байдаг. Тиимэһээ гэнтэ шэргээжэрхихэ болоо һаа, хүхэ дэлэнгээ хабдажа болодог. Жэшээнь, үнеэдые 7—8 үдэр соо гол түлэб шэргээдэг һаа, «Дозор» гэжэ үнеэ шэргээлгэн 16 үдэр соо үргэлжэлһэн байдаг.

Шэргэнхэй үнеэдэй харууһанда нүхэр Игумнова анхаралаа онсо хандуулдаг. Үдэртөө халуун наранай элшэ доро бариха, бэлшэжэ ябаха үедэнь ехээр гүйлдүүлхэ, харайлгахагүйе, мүргэлдүүлхэгүйе оролдодог, тэрэшэлэн мал сохихо, хажарлаха ябадал эрид хориглогдог гээшэ.

Малые зүбөөр эдеэлүүлгэ ехэ шухалада тоолодог. Толгой бүхэндэ һаагдадаг һүнэйнь хэмжээгээр тус тустань нормо табижа эдеэлүүлдэг юм. Үнеэдээ эдеэлүүлхынгээл урда тээ тэжээлээ ехэ наринаар бэлдэдэг. Корнеплод һайса угаагаад, жэжэхэн болотор хэршээд, концентрадта холижо үгэдэг. Тиигэжэ бэлдэһэн тэжээлээ мал амтархажа, үлэгдэлгүйгөөр дууһан эдидэг шуу.

Һайнаар харууһалха, эдеэлүүлхын хажуугаар нүхэр Игумнова үнеэдээ зүбөөр һааха гэжэ оролдолго гаргадаг, энэ талаар ехэ шадабаритай болоһон һаалишан. Энэ ажалдань электроһаалгын түхеэрэлгэ эрхим туһалагшань болодог. Машинаар һаалгада үнеэдые, илангаяа шэнэ үнеэдые дадхаажа, бүхы һүеэ шабхан үгэдэг болгон һургаха гээшэ шухала зүйл. Тиимэһээ Татьяна Гавриловна машинаар һаадаг түхеэрэлгэ шудаланхай.

Үнеэдээ нэгэ хэм соо һаалга, байрынь, тэжээл хэдэг хотто хайрсагуудынь сэбэр байлгалга, бүлеэдхэгдэһэн уһаар уһалалга гэхэ мэтэ зоотехническэ эрилтэнүүдые дууһан нарин нягтаар бэелүүлжэ байдаг, тэдэнь һү һаалияа нэмээхэ таладань нилээд ехэ туһа нэмэри үгэдэг.

Табан үхибүүдэй эхэ Татьяна Гавриловна Игумнова эсэхэ сусахые мэдэнгүй, жэлэй дүрбэн сагта заб сүлөөгүй хүдэлжэ, ажалай эрхим амжалта туйлажа ябадагынь хараада абажа, тэрээндэ коммунис ажалай ударник гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоһондонь тон баясамаар.

Гадна нүхэр Игумновада «Республикын эрхим һаалишан», «РСФСР-эй хүдөө ажахын отличник» гэһэн алдар соло мүн лэ олгогдоһон, России Федерациин Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан байна бшуу.

Л. ГАРМАЕВА,
ветврач.

Магтаалтай адуушан

Урга бариһан адуушаниие үни заяанайшье хараһанаа һананагүйб. Теэд урданайл бэрхэ адуушанай янзатайгаар ургаяа бариһан, табагай сагаан азаргаараа Санжимитэбэй адуугаа хуряажа ябахыень адаглаад, һонирхон харабаб. «Бэрхэл шолмо гээшэ хадаа» гээд, дала хүрэжэ ябаһан пенсионер Оюунта баабай Хэжэнгын совхозой 2-дохи фермын адуушан Сандакжаповые магтан хөөрэжэ һуугаа һэн.

Эмниг адууе гүйдэл дундань бугуульдажа барин сасуу эмээллэжэ унахадаашье ядахагүй солбон бэрхэ хүн шуу. Энэмнай фермын адуушаһ болоһоор хоёр жэлһээ үлүүлжэ ябабашье, ниитынгээ адуун һүрэгые олошоруулхын, түлыень һайжаруулхын хойноһоо ехэл оролдолго гаргадаг юм.

— Мүнөө манай совхозой бүхы ажал хүсэд оньһожоруулагдаадүй ха юм. Үбһэ, шэбхээ малшаднай морёороол һолжоруулна гээшэ. Моридшье хүгшэрөө, залуу үреэнүүдые һургажа, малшадтаа үгэхэ бэшэ гүбди,—гэжэ дурадхана.

Теэд нүхэр Сандакжапов адуун һүрэгһөө ардаг һайнуудыень шэлэжэ һургаад, үбһэнэй хүдэлмэриин эхилхэлээр бригада, звенонуудта тэдэнээ үгэжэл байдаг юм.

— Би ерэхэ үбэлдөө, саһанай оротой сасуу, олон эмниг моридые шаргада хүллэжэ номгоруулаад, малшадтаа үгэхэ һанаатайб. Хүгшэн моридыень абажа таргалуулаад, түрэндэ тушаахада болохо байгаа,—гэжэ зүйтэй һанамжа хэлэдэг.

Зүгөөр манай совхоз малшадай болон бусадай даажа ябаһан моридоо харууһалһанайнь түлөө гэжэ түлөөһэ түлэдэггүй. Тэрээнһээнь боложо зариман моридоо саг сооньһайнаар эдеэлүүлнэ, уһалнагүй. Тиигээд моридынь хүсэ шадалаа гээнэ, турана гэжэ манай адуушан гомдодог.

Мүн үбэл, намарай сагта унаанай морид тахалагданагүй. Мори тахалжа шадаха түмэршэ дархадшье үгы болошоо. Эдэ бүгэдэ жэжэндэ тоологдодог зүйлнүүд мори унагшадта тон шухала хэрэг гэжэ адуушанай баримталдагынь ляшагүй зүб.

Нёдондо нүхэр Сандакжапов дала гаран адуу харадаг байһан. Харин мүнөө гүүдээ һайса унагалуулжа, түлыень хоролтогүйгөөр абаһанай ашаар адуугаа 120 толгой болгонхой юм. Адуун һүрэгөө үсхэхэ зорилго һайшаан дэмжээд, бодото дээрэнь бэелүүлжэ байгшадай нэгэн гэхэдэ, нүхэр Санжимитэб Сандакжапов болоно.

Ш. Бадмаев,
хүдөө бэшэгшэ.

Хориин үйлэдбэриин управлениин
Хэжэнгын совхоз.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур
1963 оной ноябриин 13.

Коммунис нүлөөнэй аша үрэ

1962 оной тэн багаар һэн... Заһабарида асарагдаһан түрүүшын электровоз цехтэ табигданхай, задалагдажа байба. Энэ хүдэлмэри локомотив хабсаргадаг цехэй Петр Эновэй хүтэлбэрилдэг электромонтажнигуудай бригадада даалгагдаһан байгаа.

Үшөө хоёрдохи электровоз заһабарилгада ерэнхэй. Энээниие задалхые хэндэ даалгалтайб? Дахин туһалхыень хүрнэ цехэйхидтэ хандахань аягүйшэг. Энээн тухай локомотив задалдаг цехэй хүтэлбэрилэгшэ удаахан бодожо, зүбшэһэнэйнгөө һүүлээр Евгений Кортовой бригадада үгөөд туршаха гэжэ шиидээ һэн.

Кортовой ерэхыень хүлеэжэ байһан цехэй начальник Михаил Павлович Суворов бодолгото болонхой хэбэртэй, кабинет соогуураа нишэ тиишээ алхална.

— Михаил Павлович, та намайе дуудаа гүт?— гэжэ Евгений Кортов үүдыень нээгээд богоһыень үшөө алхангүй байжа һурана.

— Дуудаа, дуудаа, орожо ерэ наашаа. Һуугыш Женя,—гээд, стул табижа үгэхэ зуураа нүхэр Суворов:

— Нимэ шухала хэрэг болоо, Евгений. Заһабарилгада хоёрдохи электровоз ерээд байна, задалжа эхилхэ хэрэгтэй болобо. Энээнэй электроаппаратура задалха хэрэг шамда, шинии бригадада даалгагдана гээшэ.

— Хүлеэ, хүлеэ, шагналши даа хүсэд. Мэдэнэбди, таанад мүнөө болотор пневматическа түхеэрэлгэнүүд дээрэ ажаллаат,—гээд, Михаил Павлович залуу нүхэрэйнгөө ерэхэ һанаатай дуугаржа эхилхэдэнь болюулна. Теэд яахаб, хододоо нэгэ ажал дээрэ хүдэлжэ болохогүй ха юм. Шэнэ ажалдаашье дүршэхэ байхат. Хүн бүхэн хамаг юумэ бултыень мэдэнхэй түрэдэггүй ха юм. Ном, һудар, заабари баһал бии, уншажа ойлгоно бэзэт. Бидэнэршье туһалхабди. Түрүүшээр Эновтэй хамта хүдэлхэт. Үглөөдэр электровозоо заһабарилгада табихамнай, эхилхэ болоот, — гэжэ нүхэр Суворов эрид хэлэбэ.

Үглөөдэрынь гурбан хүнһөө бүридэһэн Евгений Кортовой бригадынхид Петр Эновэй бригадада ерэжэ;

— Танай мэдэлдэ ерээбди, — гээд, бригадирай энеэбхилэн хэлэхэдэнь:

— О, таанад гурба, бидэнэр баһа гурба, хамта 6 хүн — горитойхон хүсэн болоно бэшэгүбди, — гэжэ Энов баяртайгаар харюусаа һэн.

Энэ ушар үнгэрһэн жэлэй июль һарада болоһон юм. Бригадада 3 хүн: Володя Перевозчиков, Анатолий Караулов, бригадир Евгений Кортов... Шэнэ ажал түрүүшээр бэрхэтэй байба. Али нэгэн орёо нарин түхеэрэлгэ задалха гээшэмнай амархан хэрэг бэшэ — зариманиинь эбдэрхэшье ушар гараа һэн. Үдэртөө ажаллаха, үдэшэлэндөө һуралсаха — схемэ, конструкци шудалха, мэдэжэ абаха хэрэгтэй болоогдоо.

Тиигээгүйдэ аргагүй байба. Эновэй бригадынхид тэдэнэртэй удаан хүдэлхэ бэшэ, харин үглөө мүнөө өөрынгөө цехтэ бусаха байгаа бшуу. Тиимэһээ бэрхэ нүхэдэйнгөө байһанда ойлгоогүй юумэнүүдээ мэдэжэ, һуража абаха хэрэгтэй байгаа ха юм. Бригададань хүнүүд нэмэжэ, арбан хүн болонхой.

10 хүн—20 бэрхэ гар. Электровознай паровоз бэшэ, задалханшье орёо бэрхэтэй. Түмэр балта бaряад түнхижэ оролтой бэшэ. Алишье юумэндэнь ойлгожол хүрэхэш—тиигээгүй бол эбдэхэш.

Тиибэ яабашье тэдэнэрэй хүсэл оролдолгонь талаар ошоогүй. Түрүүшынгээ үдэрһөө эхилжэ, тус бригадынхид эбтэй эетэйгээр, шадабари мэргэжэлээ гаргажа ажаллаа һэн. Хэн нэгэнэйнгээ ядархадань туһалдаг, алдуу эндүү гаргаа һаань, заһажа абахые оролдодог. Бригадын гэшүү... голодоһо гаргабал, зүбш... хэлсэжэ, дабтахагүйн ту... болохо хэмжээнүүдые ... раалдаг болобо.

Мүнөө коммунис ажал... энэ бригадада 20 хүн аж... лана. Октябриин һайндэр... урдахана тэдэнэр түсэб... гадуур 20-дохи электро... зой электро түхеэрэлгэ... дые задалжа, заһабари... да тушааһан байна. Ор... досото ажалай үльгэр ... шээ энэ бэшэ аал! Ту... шүүлые тоолохо гэбэл, ... гадын гэшүүдые булты... нэрлэхэ хэрэгтэй. Пере... чиков, Выговский, Огу... Бондарчук, Арьяин, Ба... кин... бултадаа һуралса... Институт, техникум, ... шын һургуули, КПСС... түүхэ шудалха кружок... бригадын гэшүүдэй һур... садаг газарнуудые тоо... бол иимэ байха. Эндэм... 3 коммунистнууд, (т... тоодо бригадир өөрө... КПСС-эй гэшүүндэ 3 ... дидадууд, 5 комсомолш... бии ха юм. Тэдэнэрэй һ... һайхан коммунис нүл... иимэ аша үрэ үгэнэ гэ...

А. ХАРАЕ...

Шалгарагшадта—шан

Республикымнай промышленна олон предприятинууд Октябриин урда тээхи социалис мүрысөөндэ шалгаржа, шанда хүртэбэд.

Локомотив-вагон заһабарилгын заводойхид жэлэй 3-дахи кварталай туршада эршэмтэй шангаар ажаллажа, түрүү һууринда гараа. Тус заводто Бүхэсоюзна 2-дохи мүнгэн шан барюулагдаа.

Улаан-Үдын «Электромашина» завод, нарин сэмбын фабрика 3-дахи кварталай дүнгөөр РСФРС-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугта, 1-дэхи мүнгэн шанда хүртэбэ.

**

Буряадай геологоуправлениин коллектив 3-дахи кварталда амжалта туйлажа, РСФСР-эй Главгеологиин болон СССР-эй геологи шэнжэлэлгын хүдэлмэришэдэй профсоюзай ЦК-гай 2-дохи мүнгэн шан абаһан байна.

**

Улаан-Үдын шэлэй заводой коллектив РСФСР-эй болон ВЦСПС-эй 2-дохи, **«Татарский ключ»** гэжэ карьероуправлениин, **Сүхын арһанай заводой** хүдэлмэришэд 3-дахи мүнгэн шанда хүртэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Шулуутайн леспромхозой доодо склад.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

НҮХЭДЭЙНЬ НАЙДАХА ЗҮБ

—Валентина Дмитри... нада хандыш, зүбыень ... лэжэ үгэхэл байха,—гэ... нэгэ залуу эхэнэрэй хаж... даа байһан нүхэртөө дур... хажа байхыень бидэ... ЛВРЗ-гэй локомотив х... саргадаг цехтэ дуулаа һ... ди.

Һүүлдэ мэдэхэдэмнай В... лентина Дмитриевна По... шина тус цехэй эхэнэр... дэй соведэй түрүүлэ... байба. Эндэ хэдэн жэ... туршада электромонтёр... хүдэлхэ зуураа, Валент... Дмитриевна нүхэдтөө х... дэтэй, ниитын ажа... эдэбхитэйгээр хабаада... болонхой. Энээниинь ... раадаа абажа, эндэхи э... нэрнүүд нүхэр Пороши... эхэнэрнүүдэй соведэй ... рүүлэгшээр һунгаа ... Тэрэнэй хүтэлбэри доро ... совет хүдэлмэреэ эрид һ... жаруулжа шадаа. Үйлэд... риин асуудалнуудта, хүд... мэришэдые коммунис ёһ... хүмүүжүүлхэ, эбтэй һ... бүлэ байгуулха хэрэгтэ ... нэрнүүдэй совет гол анха... лаа хандуулна.

Хоёр үхибүүдэй эхэ б... башье, Валентина Д... риевна хани нүхэдэй... этигэл найдабари харю... хын түлөө үнэтэ сагаа г... нангүй хүдэлдэг. М... өөрынгөө ажал дээр... эрхим амжалта түйлада...

В. Муллер.

оной апрель һара бо- Турунтай тосхон аймабайһан. Тэрэ үедэ эдеэ эд бараанай, номой комиссионно магази- худалдаа наймаан тэмгүйгөөр эмхидхэгдэ- эй. Столово, закусочна- аралтагүйгөөр хүдэл- мкомхозой гостиница байдаггүй, ниитын ба- рикмахерска, фотогра- агаар ажалладаг һэн. ын хүсэншье түхэреэн соогоо үгтэдэг байгаа. турын байшанда уран ай бүлгэмэйхид концерт абидаг, тусхай бригада фермэ, бригадануу- бадаг, лекци болон лнүүдыешье үнгэргэдэг юм.

айкалиин аймагай бо- гдахада, дурсагдаһан Кабанскын аймагта ааб даа.

агай Соведэй гүйсэдко- лон партийна, профсою- хинүүдэй түлөөлэгшэ- миссиин шиидхэһэнэй анхан аймагай эмхи нуудай мэдэлдэ байһан гэр байранууд Кома оо нүүжэ ерэһэн хүү- байшанда үгтөө һэн.

...РХОЛТОЙ СЕМИНАР

анын, Хэжэнгын совхо- парткомууд (Хориин ени) түрүүшынхеэ фер- эй партийна болон ком- ой организацинуудай рьнарай семинар соёл оролой эмхи зургаа- хүдэлмэрилэгшэдэй алгатайгаар үнгэргэбэ. минарта мүн профсою- есткомуудай түрүүлэг- уригдаһан байгаа.

семинарнууд дээрэ хү- жахын продуктнуудые гүрэндэ худалдаха со- уялгануудые совхозой ргээр дүүргэжэ байһан партийна, комсомолой профсоюзай органи- удай саашанхи зорил- тухай асуудал зүбшэн дээ. Комсомолой орга- нуудай үүргэ дээшэ- тэдэнииe партийна ор- цинуудай зүгһөө зу- ударидан хүтэлбэрилхэ мүн лэ һонирхолтой хөө- н болоо.

асуудалнуудаар Хэжэн- вхозой парткомой сек- нүхэр А. Б. Раднаев, ын совхозой парткомой рь нүхэр Ш. Г. Гарма- үйлэдбэриин управле- ВЛКСМ-эй комитедэй рь нүхэр Н. Н. Найда- ймсоведэй гүйсэдкомой рын таһагые даагша нү- Э. Доржиев, хүдөөгэй ой соёл сурталай та- аагшын орлогшо нүхэр Шангинов болон бусад , лекцинүүдые хэһэн

хабаадагшад сааша- мэрхүү семинар байд- эд лэ үнгэргэжэ байха бди, ехэл туһатай юм гэбэ.

Р. Цымпилов,
анай штатнабэшэ корр.

Турантайда ажаһуудалай эрилтэ хангагданагүй

Аймсоведэй гүйсэдкомой байра Турунтайн дунда һургуулиин интернат болгогдоо. Нөөсэлгын кассын гэртэ аймагай библиотекэ түбхинөө. 9 квартира багшанарта, байрын 6 гэр хүүгэдэй байшангай хүдэлмэрилэгшэдтэ, хоёр квартира врачнуудта үгтөө. Хэдэ хэдэн гэр байранууд энэ тосхоной ажаһуугшадта худалдагдаа һэн. Тиигэжэ гэр байрын асуудал шиидхэгдээ.

Гэбэшье соёлой хүдэлмэри мууданхай. Мүнөө үедэ культурын байшангай уран һайханай бүлгэм хүдэлнэгүй, тэндэ лекци болон элидхэлнүүдшье үнгэргэгдэхэеэ болишонхой. Кинотеатр соо хатар танца үнгэргэлгөөр лэ хамаг хүдэлмэри хизаарлагдана. Культурын байшангай директор нүхэр Лапшова хубиингаа хэрэгээр аяар 10—15 хоног соо зайгуултаа. Теэд энээгээрнь хэншье һонирхоогүй.

Мүн кино муугаар харуулагдана. Кинотеатрай директор нүхэр Петров, киномеханик нүхэр Березовский болон бусад хүдэлмэрилэгшэд ходо архидадаг, кино харуулгашье һаатадаг байба.

Мүнөө үедэ Турунтайн культурын байшанда, кино театрта К. С. Шибанов гэжэ гансахан лэ хүдэлмэрилэгшэ үлэнхэй. Киномеханигай, уран һайханай хүтэлбэрилэгшын, культурын байшангай директорэй уялга «дүүргэжэ», салин хүлһэ абадаг. Гэбэшье киноһоо ондоо ямаршье хүдэлмэри эмхидхэнэгүй.

Иимэ ушар юун дээрэһээ тохёолдоо гээшэб? Кабанскын аймагай Соведэй гүйсэдком, тэрээнэй культурын таһаг дурсагдаһан тосхон тушаа ямаршье анхарал хандуулхаяа болишоо. Турунтайн сельсоведэй гүйсэдком культурын байшангай, кинотеатрай ажал хүдэлмэриие аймгүйсэдкомой хэрэг гэжэ тоолодог.

Тэрэшэлэн анха хүдэлжэ байгаа гостиницыень аймсоведэй гүйсэдком хаажархёо. Ушар тиимэһээ ажалшадай зүгһөө гомдол, мэдүүлгэнүүд ороно.

Мүнөө хүрэтэр Турунтай Кабанск хоёрой хоорондо автобус ябанагүй. Тосхоной зон ябууд машина угтажа гү, али хэдэ дахин һуужа буужа ябаад, арайхан гэжэ Кабанск тосхон хүрэжэ ошоно. Аймагай түбтэй телефонно холбоошье муугаар эмхидхэгдэнэ.

Баһа аймагай библиотекын шэнэ гэр байра баригдажа байгаа юм. Тэндэ хүүгэдэй саад байгуулха гэжэ улад зон ехээр хүсэһэн, оролдоһон байха. Теэд тэндэ мүнөө амбулатори орошонхой. Тиихэдэнь тосхоной эхэнэрнүүд ехээр дураа гутана.

Турунтай тосхонойхидой ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха таатай зохид эрхэ байдал олгохын тула Кабанскын аймсоведэй, Турунтайн сельскэ Соведэй гүйсэдкомууд, депутадууд ойрын сагта зохихо хэмжээ абаха бэзэ гэжэ найдагдана.

П. Щербаков.

Нютагай Совет юугээ хүлеэнэб

Доодо Могсохон гэжэ тосхон бии болоһоор һаянай юм. Тиигэбэшье мүнөө эндэ аяар 200 гаран үрхэтэ айл ажаһууна. Һаяын жэлнүүдтэ 8 жэлэй һургуулиин шэнэ байшан баригдаа, үхибүүдэй ясли, библиотекэ, амбулатори гэхэ мэтэ соёл культурын эмхи зургаануудшье яһала бии болоо. Энэнь тон һайшаалтай.

Гэбэшье олонхи айлнуудта мүнөө хүрэтэр радио оруулагдаагүй байһаар. Энээн тухай Хэжэнгын радиоузелай хүдэлмэрилэгшэд мэдэжэ байбашье, радиотой болгохо оролдолго гарганагүй. Мүн үйлсэ гудамжануудтаа элдэб янзын модо, сэсэрлиг тариха хүдэлмэри ябуулагданагүй.

Түрэл тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо талаар нютагай Совет ямаршье хүдэлмэри эмхидхэдэггүйнь гайхалтай.

Ш. Цыванов.

Хэжэнгэ.

Хэзээ үгтэхэ тэдхэмжэб?

Цэбэг Очирович Аюшеев мүнөө 70-хи жэлдээ ябана. Хүгшэниинь мүн лэ иимэшүү үндэр наһатай болонхой. Эдэ хоёр түрэл нютагтаа колхоз эмхидхэгдэһэнһээ хойшо таһалгаряагүй хонин ажал дээрэ ябаа юм.

Эдэ хоёр ниитын хонидые үдхэхэ, үүлтэрыень һайжаруулха гэжэ оролдодог һэн. Тэдэнээ үхэл гарзагүйгөөр түлжүүлхэ, хүйтэн шэмэрүүн үбэлые дабажа, хабарай ногоо гэшхүүлхэ гэжэ үнэн зүрхэнһөө ажалладаг байгаа.

1962 ондо колхозой хүтэлбэрилэгшэд: «Аяар 32 жэл хонин ажал дээрэ ябаа байнат. Үндэр наһатай болоот. Мүнөө зол жаргалаа эдлэжэ, амарха сагтнай ерээ. Колхозой үмэнэһөө тэдхэмжэ абажа байхат», —гэжэ эдэ хоёр хүгшэдтэ хэлэһэн юм. Энээндэнь Цэбэг үбгэн хүгшэнтэеэ ехээр баярлажа, харууһалжа байһан һүрэг хонидоо найдамтай хүнэй гарта тушаажа үгөө бэлэй.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо жэл шахуу саг үнгэрөө. Теэд эдэ хоёрто хараалагдаһан пенсинь мүнөөшье хүрэтэр үгтэнэгүй. Цэбэг Очирович энээн тухайгаа колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ олон дахин һануулһан. Теэд тэдэниинь хэлэһэн үгэдөө мүнөөшье болотор хүрэнэгүйл даа.

Эдэ хоёр үндэр наһатанда тэдхэмжэ хэзээ үгэдэг болохо юм гэжэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдһөө асуугдана.

Б. Банзаракцаев.

Мухар-Шэбэрэй управлениин Ждановай нэрэмжэтэ колхоз.

ОМОЛИИН ҮСХЭБЭРИЛЭГДЭДЭГ ГАЗАРТА

Транссибириин суута замаар Алас Дурна зүг зорижо ябаһан экспресс Байгалые тойрон, Бабушкин городые үнгэреөдхино. Удангүй Большая речка станци угтана. Тиигэһээр ябатараа Посольскодо ойртобо.

Москва—Владивосток зам зааһан дэбтэр хараа һаатнай: «Түмэр зам шадархи Большая речка гол дээрэ Байгалай омоли үсхэбэрилдэг томохон завод хүдэлнэ» гэһэн богонихон бэшэлгэ уншагдаха.

Түмэр замһаа тээ доохонуур түрьһэлхэ омоли хааха хаалта тэрэ гол дээрэ табяатай. Голые хүндэлэн баригдаһан хүүргэ зубшуулан, хоорондоо метр гү, али метр хахад зайтайгаар уһа руу хадхагдаһан түмэр гадаһануудые харанабди. Оройдоол эдээхэн гадаһад хаалтань...

«Ямар хаалта гээшэб даа» гээд, мэдээгүй хүн шамарлаха. Теэд нэгэшье загаһан хүүргэһээ дээшэ гарадаггүйл.

Түрьһэлхэ омоли бариха үедэ Большеречинскэ заводто ерэһэн нуур голнуудай загаһанай ажахын Ленинградай гүрэнэй эрдэмшэнжэлэлгын институдай ахалагша инженер Ю. Г. Барбарович энэ барилгын «нюуса» тухай манда хөөрэжэ үгэбэ:

— Эдэ гадаһад «загаһанай харуулшад» гээшэ. Энэмнай В. А. Страковой зохёоһон «ЭРЗ» гэжэ электро хаалта. Түмэр гадһадта электрын тоок оруулагданхай. Иимэ элшэ хүсэтэй болоһон уһан загаһанай ойртохолоор тэдэниие үргээдэг.

Байгалай омолиин саашадаа ябаха зам эндэ тулаад лэ хаагдашана. Эрдэм ухаагаар — биотехникээр зэбсэгжэгдэһэн хүнүүд Байгалай омолиин түрьһэдые загаһа үсхэбэрилдэг заводто искусственна аргаар абадаг болоо. Эндэ гараһан түрьһэд, жараахай хоролто хосоролтогүйгөөр үдэнэ.

Гансахан СССР-тэ бэшэ, мүн бүхэдэлхэй дээрэхи шухаг предприяти бологшо Большереченскэ загаһа үсхэбэрилгын завод тушадахи сезондоо хүдэлжэ байна. Жэл ерэхэ тума омолиин түрьһэн бури олоор инкубацида оруулагдана. 1933 онһоо 1962 он хүрэтэр 29 жэлэй туршада 7 миллиард шахуу түрьһэн инкубацилагдажа гаргагдаа. Хэрбээ түрүүшын сезондо 44,5 миллион түрьһэн инкубацилагдаһан байгаа һаа, үнгэрэгшэ жэлдэ 525 миллион түрьһэн тэндэ оруулагдажа, жараахай болгогдоо. Мүнөө жэл, гушадахи сезондонь наймадахи миллиард инкубацида оруулагдажа эхилбэ.

Омоли түрьһэеэ хаяхын тулада өөрынгөө түрэһэн газар тээшээ тэгүүлдэг. Һүрэгөөрөө уһа үгсэн ябаһан загаһад хагшалшоод, бэе бэеэ түрилдэн, уһан дээгүүр бүлгин һүрэлдэнэ. Уһаншье һабаһаа халин алдатараа хахан харьялна. Тиигэжэ энэ голые үгсэһэн омоли электро хаалтада хүрэтэрөө зүдхэнэ.

Кабанскын загаһа үсхэбэрилгын заводһоо эльгээгдэһэн тусхай бригада түрьһэтэй омоли баридаг. Тэрэ бригадые Иван Александрович Конев хүтэлбэрилдэг байха юм. Загаһашад халуун хаһын үедэ түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлдэг байна. Энэ тиимэшье амар хүдэлмэри бэшэ. Үдэр һүнигүй уһа умбаха. Губшуурта ороһон загаһаяа татажа гаргаад, эрэ, эмээрнь илгадаг. Тэндэһээ баригдаһан загаһа онгосоор зөөжэ, уһанай нүгөө бэедэ гаргаад, түмэр армагтай вольера руу табигдана. Загаһа табидаг 16 газартай. Тэдэнэй 12 соо эмэ загаһа, 4 соонь эрэ загаһад табигдадаг байна. Загаһа үсхэбэрилэгшэ вольер сооһоо бишыхан губшуураар загаһа барижа, түрьһэлхэ болоһон болоогүйень үзэдэг. Тиихэдээ түрьһэлхэеэ байһан загаһыень илгажа цехтэ оруулна. Тэндэ хүн бүхэн ехэнүүд тогоотой. Уһатай тэрэ тогоон соогоо өөрынгөө хэрэгтэй загаһа түүжэ абаад, түрьһыень гаргана.

Удаань түрьһээ эрэ загаһанай түрьһэнтэй холисолдуулан худхаад, уһан соо оло дахин һэлгүүлэн байлгаһанайнгаа һүүлээр Вейса гэжэ аппарат соо хэдэг байха юм.

Вейса аппарат хадаа түрьһэ искусственна аргаар жараахай болгодог инкубатор юм.

Ваза шэнги түхэлтэй энэ аппарат оёоргүй. Тэрэ аппарат хоолойгоороо уруугаа, оёороороо өөдөө харуулагдан табигданхай. Аппарадай дорохи хоолойдо резинэ шланга углаатай байдаг.

Түрьһэтэй аппарадай тодхогдомсоор хүйтэн дулаанаараа горхоной уһанай хэмтэй, кислород ехэтэй сэбэр уһан шлангаар тэрээн хударуу орожо эхилдэг байна. Тиигэжэ дороһоонь оруулагдаһан уһан аппарат соо түрьһэ угаана. Тэрэ уһаниинь дээшээ халин адхаржа байдаг. Аппарат заашье байлгажа болохогүй. Халтад гээ һаа түрьһэниинь хосорхо.

Түрьһэн аппарадта оруулагдаһанһаа хойшо найман һара соо инкубацида байлгагдана. Загаһа үсхэбэрилэгшэд 240 хоног соо бэе бэеэ һэлтэн, үдэр һүнигүй цех дотор Вейса аппарадай дэргэдэ дежурладаг байна. Түрьһэнэй хоролтогүйгөөр жараахай бололго ээдэйнгээ шадабариһаа дулдыдаха. Тиимэһээ түрьһэ хосороонгүй жараахай болгохын түлөө загаһа үсхэбэрилэгшэдэй тэмсэл гансахан инкубациин үедэ бэшэ, харин загаһа бариха, вольерта табиха сагһаа эхилдэг байна.

Цех соо 2100 Вейса аппарат тодхоотой. Аппарат бүхэн соонь 250 мянган түрьһэн хэгдэнэ. Загаһа үсхэбэрилэгшэ бүхэндэ тусхай аппарат даалгагдадаг. Тэдэнэр инкубациин үедэ тон оролдосотойгоор, нарин нягтаар хүдэлмэрилдэг. Тиихэдээ түрьһэнэй жараахай боложо, Байгалда табигдаха хүрэтэр дааһан хүдэлмэриингөө хойноһоо харууһална.

Заводой түрүүшүүлтэй золгобобди.

— Ключников, —гээд, наһажаалшаг хүн мантай танилсана. Энэ нүхэр тус заводые анха байгуулалсаһан хүн. Владимир Анатольевич 25-тайдаа эндэ ерэжэ хүдэлөө, завод барилсаа. Удаань ахалагша загаһа үсхэбэрилэгшөөр ажаллаһан байха. Мүнөө мастер.

Антонина Иннокентьевна Баланинатай танилсагдаба. Тэрэ яһала магтаалтайгаар ажаллана. Жэшээнь, нёдондо түрьһэнэй 80 процентые жараахай болгоһон байгаа. Тэрэшэлэн Клавдия Буркова, Раиса Терешенок, Вера Ефимова, Фаина Качина, Евгения Старикова болон бусадай хүдэлмэри үндэр сэгнэлтэтэй.

Заводой олохон хүдэлмэрилэгшэд ВДНХ-дэ хабаадалсажа, алта, мүнгэн медальда хүртэһэн байха. Тиихэдэ бүхы коллективээрээ III шатын диплом абаа һэн.

Заводые украин яһанай Дмитрий Самойлович Норенко шадамараар хүтэлбэрилнэ. Тэрэнэй баруун гарайнь туһалагша буряад Павел Сергеевич Стариков. Нүхэр Стариков Эрхүүгэй гүрэнэй университедэй эрдэмтэдтэй хамта научна хүдэлмэри ябуулна.

— Заводоймнай токтоһоор 30 жэлэй ой мүнөө жэл хүсэбэ, — гээд, нүхэр Норенко хөөрэнэ.

Эбтэй эмхитэй энэ коллектив заводойнгоо 30 жэлые ажалай эрхим амжалтаар угтаа. Мүнөө жэл 510 миллион түрьһэ инкубацида оруулһан урэ дүнтэй.

Большереченскэ загаһа үсхэбэрилгын завод тухай алдар суу хаа хаанагүй таранхай. Омолиин түрьһэ гү, али жараахай эльгээхые гуйһан бэшэг, телеграмма дэлхэйн элдэб оронуудһаа эндэ ерэнэ. Тэдэнэр Чехословаки, Англиин хаанай зоологическа общество, Монголой Арадай Республика ба бусад газарнуудта түрьһэ, жараахай эльгээгээ.

Эрхүүгэй, Бухтарминай уһанай сөөрэмүүдтэ, Красноярска хизаарай Ужурай загаһанай ажахыда, Эрхүүгэй областиин Бельскэ, Сарминска загаһа үсхэбэрилгын заводуудта Байгалай омолиин түрьһэ, жараахай үсхэбэрилэгдэхөөр абаашагдана.

Т. БАШКУЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Кабанскын загаһа олзоборнлтын заводой загаһа барилгын бригадын бригадир И. А. Конев.

2. Ахалагша загаһа үсхэбэрилэгшэ П. С. Стариков, заводой директор Д. С. Норенко гэгшэд заводой лабораторидо.

3. Сарминай загаһа үсхэбэрилгын заводто эльгээгдэхэ түрьһэн вертолёдто ашагдажа байна.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

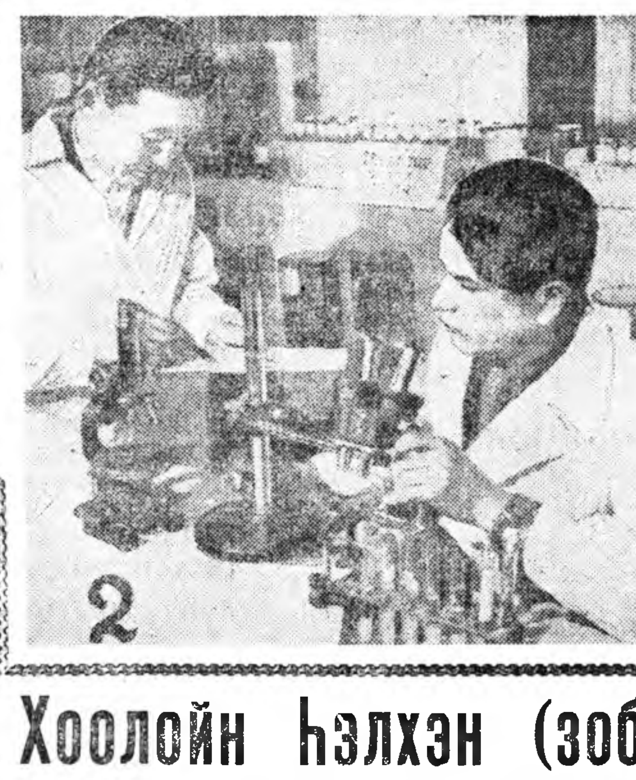

ГДР-эй техникын һонин

манииин Демократическа бликын арадай предприяти- коллективүүд Эхэ орон- рхим шанартай эд бараа байхын, үйлэдбэриин на- хническэ хэмжээе саг үр- дээшэлүүлхын түлөө ехэ- олдолго гаргана. Лейпцигтэ гдэһэн уласхоорондын на- ярмаг энээндэ эрхим жэ- ложо үгэнэ. Энэ ярмаг үргэн хэрэглэмжын эд ай эрхим зэргын зүйлнүү- биһанайнгаа түлөө Герма- Демократическа Республи- алтан медальда хүртэһэн Энээн тухай зарим барим- ые доро дурдаябди.

ХАБТАГАРХАН ЧАСУУД

аниин Демократическа ликада бүтээгдээ гэһэн ай часууд дэлхэйн дэлгүүр рхим һайн сэгнэлтэдэ хүр- Жэшээлхэдэ, нёдондо ГДР ллион часуудые 50 оро- худалдаһан һаа, мүнөө энээнһээ 15—17 процен- лон часуудые хари гүрэ- альгээхэ ха.

янза түхэлэй часуудай үшөө нэгэ шэнэ—дэлхэй гээл нимгэн гадартай ой) хаб хабтагархан ик» гэжэ нэрэтэй сар- электрическэ часууд бии Эдэ часууд Рула городой Готвальдын нэрэмжэтэ нд машиненфабрик» гэ- риятида бүтээгдэжэ эхи- Электрик» часууд 1,5 элементээр жэлэй тур- һалгаряагүйгөөр ябуулаг- йха юм. Тэрэнэй меха- ыгөө сэбэрлэхэ кон- түхеэрэлгээр хангагдан- иэһээ энэ час зүбөөр, бата найдамтайгаар ябадаг шуу.

Дорьбооһоо, магнидай татасаһаа һэргылхэ түхеэрэлгэтэй, уһа табидаггүй «Электрик» гэжэ энэ час газаа талаһаа гоё һайхан, нарин һайн ябасатай.

ГЭРЭЙ ЭЗЭН ЭХЭНЭРНҮҮДТЭ

Эдеэ хоол бэлдэхэ, шанахадань гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй ажалые хүнгэдхэхэ зорилготой элдэб түхеэрэлгэнүүд, бүхэли агрегадууд үнинһөө хойшо бүтээгдэдэг гээшэ. Гэбэшье эдэ хэрэгсэлнүүд бултадаа таарууе зохид, гоё һайхан, найдамтай байдаггүй. Ушар иимэһээ Зула городой «Электрогеретеверк» заводто зохёон хэгдэһэн эдеэ хоол шанаха, бэлдэхэ комбайнай түхэлые немец эхэнэрнүүд ехэтэ һайхашааһан, ехэ баяртайгаар угтаһан байна. Тус түхеэрэлгэ хүнэй дура татама байхаһаа гадна, механизмань тон батахан, оройдоол 340x165x135 миллиметрэй хэмжүүртэй юм.

Зайн галаар хүдэлгэгдэдэг энэ комбайнаар эдеэ бэлдэхэдээ гар узүүрэй элдэб жэжэ хүдэлмэри хэжэ болоно. Тусхайлбал, тэрэ хадаа эдеэ хоолой зүйл хэршэдэг, мяха татадаг, колбаса, хилээмэ отолдог болон шүүһэ шахан илгадаг механизмуудаар хангагданхай. Тэдэнь барандаа шэмээгүйгөөр хүдэлдэг. Гадна тэрэ комбайн ямар нэгэн механизмайнгаа халажа эхилхэдэ, өөрөө зогсоогдохо аргатай.

ГЕРМАНИИН ДЕМОКРАТИЧЕСКА РЕСПУБЛИКА. **Борн (Лейпцик округ) шадар 736 оротой шэнэ больница баригдаа. Энэ больница 25 гаран отделенитэй. Абяа шууяанай, тооһоной болон үнэр танарай хүнэй бэедэ муугаар нүлөөлдэг байһантай тэмсэхэ талаар энэ больницада научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэри мүн лэ хэгдэдэг байха юм. Зураг дээрэ: хүхөөр үхибүүдэй аргалуулдаг отделени.**

АДН-эй—ТАСС-ай фото.

АЛМАЛТАТАЙШЬЕ, ГОЁШЬЕ, БАГТААМЖАТАЙШЬЕ

Финстервальдахи «Тышфабрик» гэжэ предприятиин үйлэдбэрилэн гаргадаг эд бараанай ехэнхи хубинь дэлхэйн элдэб оронуудта абаашагдадаг. Энэ предприятида гоё һайхан столнууд бүтээгдэдэг байна. Элдэб түхэлэй столнуудай тоодо полиэфирээр будагдамал ялагар гоё столнууд һүүлэй үедэ гаргагдадаг болоо. Энэ стол бэшэнһээ юутээрээ илгарнаб гэхэдэ, үнгэтэ материалаар, уран гоё угалзаар шэмэглэгдээд, һүүлээрнь тусхай полиэфирээр будагдадаг юм. Энэ материал шэл мэтээр харагдадаг, тиимэһээ столой доодо нюруунууд угалзата үнгэнүүдээрээ толоржо байдаг.

Энэ столой үшөө нэгэ онсо шэнжэнь юуб гэхэдэ, тэрэниие олоор ашахын тулада задалжа болохо. Тус предприяти урдань стол бүхэниие хайрсаглахадаа хюрөөдэмэл модо ехээр гаргашалдаг һаа, мүнөө жэл бүри 2 мянган кубометр модо алмаха, түмэр замай олон вагонуудые ондоо хэрэглэмжэдэ ябуулха аргатай болонхой.

Евгений БАШМАЧНИКОВ,
ТАСС-ай корреспондент.

Берлин.

Хоолойн һэлхэн (зоб) аргалдаг диспансер

Республикын элүүрые хамгаалха министерствын эгээн залуу эмнэлгын газар—хоолойн һэлхэн аргалдаг диспансер бии болгогдоһоор дүрбэн жэл болобо. Энэ диспансерэй эмхидхэлгые Ленинградай аспирантура һая дүүргэжэ ерэһэн медицинын эрдэмэй кандидат Софья Степановна Иринчеевада даалгагдаа һэн.

Эршэ хүсэ түгэлдэр залуу эрдэмтэ дааһан хэрэгтээ даамгайгаар оролсожо, диспансерые тогтоолсожо эхилээ һэн. Хоолойн һэлхэн үбшэндэ нэрбэгдэһэн хүнүүд ехэ ядардаг. Хоолойн эндомическа үбшэн манай Буряадта ехэ дэлгэрэнхэй. Тэрэ үбшэн үхибүүдтэ хүрэжэ, тэдэнэрэй ургалга ехэ бололгодо, ухаа ойндонь һаал болодог байха юм. Илангаяа эхэнэр тэрэ үбшэндэ дайрагдахадаа тэсэбэри багатай, нервнэ болодог, зүрхэниинь үбдэжэ эхилдэг. Тиигэһээр байтараа зүрхэнэй үбшэнтэй болодог.

Булшархайн эндокринна тэрэ үбшэниие һайса мэдэхэ байһан Софья Степановна диспансер эмхидхэһэн түрүүшын үдэрһөө эхилэн, хэдэн мянган хүниие аргалаа. Тэрээн тухай эмшэлүүлжэ эдэгэһэн хүнүүдһээ ерэһэн олон бэшэг тэрэниие гэршэлнэ.

1959 ондо 10 оротой байһан тэрэ диспансерэй стационар эмнэлгэ мүнөө 30 оротой болотороо үргэдхэгдөө. Диспансерэй эмхидхэгдэһэн түрүүшын үдэрһөө эхилэн, тэндэ электрокардиографиин болон дүй дүршэлөө хэлэн абалсалгын кабинедүүд нээгдэһэн байха юм. Тэрэшэлэн биохимическэ лаборатори нээгдэнхэй. Врач А. П. Скуратова лабораториие даагшаар ажаллана. Тэрэ биохимическэ шэнжэлэлгэ хэхэ шэнэ арга шудалаа. Мүнөө тэндэ шээһэ, шуһанай шэнжэлэлгэ хэхэ арга шудалагдажа байха юм.

Эндокринологиин врачнар Р. П. Малакшинова, Н. Б. Сельверова гэгшэд ажалдаа анхарал оролдолготойгоор хандан хүдэлнэ. Хоолойн эндомическа һэлхэн аргалха ябадалда врач Т. Н. Зуева ехэ оролдолго гаргана. Эндокринологическа диспансер эмнэлгынгээ хүдэлмэриһөө гадуур методическа асуудалаар республика дотороо ехэхэн хүдэлмэри ябуулна.

Диспансер хоолойн һэлхэн аргалхаһаа гадна, саахарай үбшэн эмшэлхэ аргатай болоо. Мүн бөөри нюрганай доторой бусад секрециин булшархай аргалха арга олдоо. Хоолойн һэлхэн хирургическа аргаар эмшэлдэг бологдоо. Хоолойн һэлхэнгые диспансертэ шадамараар аргалдаг болоһоной ашаар дүрбэн жэлэй туршада мянга табан зуугаад хүн аргалагдаа.

Хирургнууд Головикова, Баханова, Рыгдылон-Назаров, Абашеева, Остальская гэгшэд щитовидна булшархайда операци хэдэг профессор О. В. Николаевай арга дүршэл һайнаар шудалаа. Энэ арга хоолойнь һэлхэндэ операци хэхэ үедэ, мүн операциин һүүлээр һэдэрдэг ябадалһаа зайсаха арга олгоо.

Эндокринологиин диспансерэй коллектив коммунис ажалай нэрэ хүндэдэ хүртэхын түлөө тэмсэнэ. Ахалагша медсестра Т. Иванова, лаборантка Р. Балдаева, санитарканууд М. Жарникова, П. Алексеева гэгшэд коммунис ажалай ударнигай нэрэдэ хүртөө.

Диспансерэй главна врач С. С. Иринчеева эмнэлгын эмхидхэлэй-методическа, научна хүдэлмэри зохилдуулан ябуулна. Эдэ жэлнүүд соо нүхэр Иринчеева хэдэ хэдэн научна статья бэшэһэн байха юм. Тэдэнэйнь нэгэн монографическа шэнжэтэй байна. Врачнар Скуратова, Сельверова гэгшэд научна шэнжэлэлгэ хэнэ.

Эндокринна үбшэнтэниие шэнжэлэн үзэхэ ябадалда ехэ анхарал хандуулна. Бусад үбшэн аргалдаг врачнар олон ондоо мэргэжэлтэй болохын түлөө эдэбхитэйгээр оролдон ажаллана. Тэдэнэй тоодо республиканска больницын врачнар рентгенолог М. Г. Бобылева, невропатологууд И. А. Алексеева, Д. А. Щедрова, окулист Н. Б. Боянова, стомотолог О. М. Омбоева болон бусад оролсоно.

Диспансерэй нээгдэһээр дүрбэн жэл болоһоной ойн үдэртэ саашадаа ажал дээрээ бүри ехэ амжалта туйлахыень эндэхи врачнарта хүсэе.

Г. Ринчинова,
республиканска больницын медицинскэ статистик.

ЕХЭЛ ҺОНИН НОМ БАЙНА ДАА. Ф. СОРОКИНОЙ фотоэтюд.

ТҮРҮҮШЫН ГҮРӨӨҺЭ

(Агнуури тухай рассказ)

Арбан зургаатай үшөө болоогүй үемни һэн.

Үбһэнэй бригадада морин тармуурта ябадаг байгааб. Үбһэ хурялгаа үглөө—нүгөөдэрһөө дүүргэхээ байхадаа, бултанай досоо баяртайл һэн ха. Сэлмэг нэгэ үдэшэ ажалаа дүүргээд, хатангир добын үбэртэхи отогтоо морин тармуураа хангируулан хаталдаһаар ерэбэбди.

—Эй Нимадаан, ерэл даа! —гээд, үбһэнэй машинын моридые мулталжа байһан Базар-Сада ахаймни ооглобо.

Эсэһэн моридоороо юундэ хаталдаабта гэхэнь ха даа гэжэ һанаһаар, дурата дурагүй тармуур дээрэһээн буужа, яаралгүй гэшхэлэн ошобоб.

—Зай, Нимадаан, марсада һууха гүш?—гээд, урдаһаам энеэбхилэн хараба.

«Һуухам гэхэдэмни гүрөөһэ алажа огто болохогүй,—гээд үргэлжэ хоридог ха юм. Мүнөө минч лэ хүхеэнэ ха даа»,—гэжэ досоогоо һанаад, абяагүй миһэлзэн урдань зогсобоб.

— Юундэ абяагүй байнаш, али..?—гээд, үнэншөөгүй байһыем тухайлһан хэбэртэй. Базар ахай урдаһаам, урихаар хараад:

—Нээрээ хэлэнэб, марсада һууха һаа, ошожо һанаагаа амараад ерэ, түргөөр морёо мулталаад, түхеэрэ,—гэбэ.

—Һуухаб,—гэжэрхёод, гүйдэлөөрөө ошожо, морёо мулталжа табяад, түхеэржэ эхилбэб.

— Нууга соо һуугаад байхадаа, халташ ханяажа, һаршаганаулжа болохогүй! Аалиханаар амилха, марса дээгүүрээ ябахагүй хэрэгтэй,—гэжэ юундэшьеб энеэбхилэн байгаад, Базар ахайм хоридохи калибрай үргэбшэгүй нэгэ буугаа, дүрбэн һомо, хуушан жэбхүүнээ үгэбэ.

Марсануудые харадагшье һаа, аляандань һуухаяа ойлгожо ядаһандаа:

—Базар ахай, ямар марсада һуугаа һаам дээрэ хаб?—гэбэб.

—Аа, Бээгсээнэй адагай, урдань хада Гэпэлтэнэй байһан буусын хойнохи шугын арада... Зай, түргэлэ оройтохошни,—гэбэ.

—Үшөө Базар ахай, хутагаа үгэхэ гүт?—гэбэб.

— Хутагаар яаха юмши,—гэжэрхёод, һүүлдэнь ойр зуура бодолгото болоһоной һүүлдэ:

—Абыш даа, мандагар боложо ябаа ха даа,—гээд, арһан хүйтэй хутагаа абажа һарбайба.

Тэдэ юумэнүүдээ һугабшалжа бараад, нэгэ баахан хилээмэ абахаяа зуугын хажууда ошобоб.

—Энэ Нимадаамнай марсада һуухаа ошохонь лэ. Юрэдөөл, гүрөөһэн гэжэ һанаад түгэсэг бү буударжахи,—гэжэ энеэбхилэн татаад, тогоошон байһан Гүнзэн абгайм томохоноор зүһэгдэһэн хилээмэ үгэбэ.

—Энэ шолмодош юун дайралдаха юм даа. Ехэдээл һаа һохор гүрөөһэн дайралданааб даа, заазаа, яба, олзотой ерээрэй. Бари, энээгээр үргэбшэ хээрэй,—гээд, тэндэ байһан Сэрэмжэд абжаамни оодон тэргэ дээрэһээ нариихан ооһор абажа намда үгэбэ.

Тэрэ ооһорынь буудаа уяад, тэдэндэ хороо малтуулһандаа бүришье зориг орожо, хойшоо түргэн алхалбаб.

«Энэ Нимадаамнай эрэ боложо, марсада һуухаа ошобол»,—гээд, бэшэ зонуудай хөөрэлдэхэнь хойноом дуулдана.

Боро хараан болоһон, һара гараагүй, харанхы байба.

Удангүй марсада хүрэхэдэм, һаяхан хүн һууһан хэбэртэй—нууга тойруулаад бургааһад зоогдонхой. Тэрэ дороо тэрээн соо буугаа һомолжо, шабхынь татаад, тагаан дээрэ табибаб. Баһа гурбан һомоёо, хутагаяа хажуудаа табижа, жэбхүүнээ үмдөөд, одоошье дабшалжа һуубаб.

Һарын хэды сагааншье һаань, һүнинн байдалда дадаагүй нюдэндэм харанхыл мэтэ. Баруун бургааһанһаа нааша бүрбыһөөр нэгэ юумэнэй ерэжэ ябаһандал, баһа эндэ тэндэм юумэнэй ерэжэ ябаһандал, баһа эндэ тэндэм юумэнэй һаршаганаһандал үзэгдэбэ. Амилхаашье болишоод, ойро зуура шагнаархана б. «Магад араһаамни юумэнэй маряажа ерээд, аһашоо һаа яахабиб?—гэжэ һанахадаа, нюрга руум жэржэгэд гэжэ хүйтэ даашоо. Тугаар хада хамар дээрэмни һууһан боргооһые гэнтэ һэмээхэнээр гараараа эльбэхэдэм, нялсагад гэшэбэ.

Боро хараан үнгэржэ, гүн һүнини шэмээгүй үе ерэбэ.

Һүниин манаанда ябаһан моридой хаа-яа турьялдахань холоһоо соностоно. Мининш нюдэн бага зэргэ дадажа, зүрхэнэйм сохисо жэгдэржэ эхилбэ хэбэртэй. Эгээл энэ үедэ гэнтэ шэхэндэм юумэнэй ябаһандал дуулдажа, нюдэнэйнгөө бүхы харасын шадалаар урагшаа шэртэн адагланаб.

Гэнтэ тээ саана боробтор бэстэй нэгэ юумэн харагдахадал гээд, тэрэ дороо бүрсэгэр нарибтар болошоходол гэбэ. Нюдөөшье сабшахаа болишоод адаглан шэртэбэб. Нюдэмни манатажа, юушье обеёорногүйб.

«Энэ гүрөөһэн» гэһэн бодол досоом гэнгэ түрэжэ, аалиханаар буугаа мүртөө абаад шаг... Теэд тугаарай ехээр шэртэн... һандаа гү, али түрүүшээр э... жо ядан, элдэб юумэ бодоһ... гү—хоёр нюдэмни үһатаг... байжа, тэрэ амитан буугайм... хоёр, гурба болон харагда...

«Яахаб»,—гэжэ бодохото... суу, баруун гараараа аалих... нюдөө аршаад шагаахадам, т... одоол ганса болобо. Эгээ ду... бараад, шабхаяа адхажархих... буумни наяршабал даа.

Ойро зуурхана болоһон х... гэнтэ мэдээ ороһондол, буугаа... гэн шүүрээд, һуга харайжа... ходом, мүнөөхи гүрөөһэн тэ... бүртын зогсожо байба.

Нуугаһаа түргэн гүйн т... дүтэлжэ ябатараа, «энэш г... ошохонь лэ, яаха бэлэй... Ү... буудаха байгаа, теэд буудаха... дэ һомомни, хутагамни нууг... арадамни холошог»,—гэжэ ... хынгаа тэндэ, буугайнгаа сэ... һээ хоёр гараараа барижа ... гаад дүтэлхэдэм, тэрэмни мо... шатаһан түгэсэг болошолой...

Эгээ түрүүн марсада ... байхадаа тэрэ түгэсэг обёо... шье һаа, элдэб юумэ һани... зуур мартажа нюдэнэйнгөө ... боһотоходо, тэрэ түгэсэг ... буудажархиһан байгааб.

Үглөөдэрынь байрадаа ... тэрээн тухай хөөрэхэдэм, ... зон нюдэнэйнгөө үһаташата... гэ хаталдаа һэн.

Эгээн түрүүн минии марса... һан, эдир наһанайм үнэн б... ушаралнуудай нэгэн энэ ю...

Н. Цынгу...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ахын суута а... Мунконов Дымбрин Арданович агну... гарахынгаа урда тээ.

П. ЖУЖАЕВАЙ ...

Шатар

Республикын түрүү һууриин түлөө

Буряадай АССР-эй 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан республикын түрүү һуури эзэлэлгын шатарай мүрысөөн ноябриин 10-да Улаан-Үдэдэ эхилбэ. Түрүү һуури эзэлэлгэдэ 20 шатаршад, тэдэнэй дунда мастерта кандидадууд Амбаев, Власов, Самарин, Сумкин болон нэгэдэхи разрядай 16 шатаршад хабаадалсана. Мүрысөөн швейцарска гуримаар үнгэргэгдэхэ байна. Арбан уулзалга наадагдаха.

Түрүүшын наадалгада Амбаев Сумкин хоёрой уулзалга ехэ түргэн дүүрээ. Амбаев наадаһай эхин дээрэ һулаар ябаа. Тинхэдэнь Сумкин тэрэнинень ашаглан, үүсхэлтэйгээр наадажа илаба.

Власов Самарин хоёр доботололсохо хүрэтэрөө удаан шаг наадаба. Тингэһээр байтараа Власов бэрсынь тала руу сүмэрэн ороо. Самарин хамгаалалга хэбэшье, тэрэнь туһа болоогүй, эсэстээ шүүгдэбэ.

Казьмин П. Бурловтай наадахадаа гоёхоноор ябаа. Хүрэһөөр өөрынгөө бодо үлүү алдажа, нүгөөдынгөө оркировко хэхэ эрхыень хаһаһан байна. Удаань үшөө бэрсээ үгөөд, сухарилтагүй шанга добтолго хэхэ аргатай болошоо. Эрхэ бэшэ шүүгдэхэ болоһон Бурлов илагдаһанаа мэдэрбэ.

Хориин аймагай түлөөлэгшэ Гармаев нааданайнгаа тэн багта тон шуналтайгаар ябажа байтараа, өөрынгөө байдал һуладхад гээ. Тэрэнэйнь эсэстэ Мункоев ямаршье бэрхэшээлгүйгөөр нүгөөдэеэ шүүһэн байна.

Түрүүшынгээ уулзалгануудта Ушаков Назимовые, Тоглоев Салтановые, Галданов Цыденовые шүүгээ.

Давыдов (Хори) И. Бурловтай наадаһан партидаа хэдэн хүбүүгээ шүүгдээд, алдуу хэһэнэйнгээ һүүлдэ шүүгдэжэрхёо.

Черноскутов Мельников хоёрой уулзалга тэнсэлгээр дүүрээ. Бурлов (Закаменск) — Мадаев хоёрой парти хойшолуулагдаба.

А. Малиев.

Хилын саанаһаа

Индиин газар дээрэ хани халуун уулзалга болобо

ДЕЛИ, ноябриин 11. (ТАСС). Университедүүдэй залуушуулай фестиваль нээлгын баярай ёһолол дээрэ совет космонавтнууд Валентина Николаева-Терешкова, Андриян Николаев, Валерий Быковский энэ үглөөгүүр байлсаа. Индиин гушан зургаан университедэй студентнүүд энэ фестивальда хабаадаха юм.

Профессорнууд, багшанар болон студентнүүд замбуулинай алдарта баатарнуудые баяртайгаар амаршалаа. Фестивалиие нээхэдээ, Индиин премьер-министр Неру совет эрдэм ухаанай туйлалтанууд тухай үндэр сэгнэлтэ үгэһэн байна. Научно-шэнжэлэлгын болон культурын министр Хумаюн Кабир амаршалгын үгэ хэлэхэдээ, энэ фестиваль тусгаар удха шанартай, юуб гэхэдэ, совет залуушуулай түлөөлэгшэд алдарта космонавтнууд тэрээн дээрэ байлсаиа гээд онсолон тэмдэглээ. Татагдаһан олон майхангуудта совет айлшадай ошоходонь тэндэ байрлаһан студентнүүд тэдэниие хани халуунаар угтаа.

Удаань совет космонавтнууд национальна физическэ лабораторида ошожо, Индиин эрдэмтэдтэй уулзаа. «Замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ талаар совет эрдэм ухаанай амжаһан туйлалтануудаар бидэнэр баясанабди» гээд, научна болон промышленна шэнжэлэлгын талаар советэй директор доктор Хусейн Захир хэлээ. Хүн түрэлтэнэй аша туһада, газар дээрэхи эб найрамдалай аша туһада зорюулан, замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ талаар Советскэ Союзай туйлалтануудаар Индидэхи ханинартнай баясана гэжэ совет эрдэмтэдтэ дамжуулхыень Хусейн Захир космонавтнуудые гуйгаа. Совет комсонавтнуудай хэлэһэн үгэнүүдые сугларагшад ехэ һонирхолтойгоор шагнаһан байна.

Латиин Америкые ядерна зэбсэггүй байлгаха

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 12. ТАСС-ай тусхай корреспондент С. Лосев ингэжэ дамжуулна:

«Латиин Америкые ядерна зэбсэггүй байлгаха» гэһэн резолюциин хамтын проектые Латиин Америкын арбан орон (Боливи, Бразили, Гаити, Коста-Рикэ, Мексикэ, Панама, Сальвадор, Уругвай, Чили болон Эквадор) ООН-ой Генеральна Ассамблейн политическэ комитедэй үдэрэй заседани дээрэ дурадхаа. «Ядерна зэбсэг гү, али энэ зэбсэгые ошохо газартань хүргэхэ оньһо түхеэрэлгэнүүдые өөһэдынгөө оронуудта бүтээхэгүйбди, тиимэ зэбсэг абажа, байрлуулхагүйбди гэһэн уялгануудые абаһан хэлсээ Латиин Америкын олон оронуудай хоорондо баталхаар» бэлэн байнабди гэжэ Латиин Америкын табан ороной президентнүүдэй 1963 оной апрелиин 29-нэй мэдүүлгэ энэ проект соо һаналаа ханангяар анхаралда абтаһан байна.

Йеменэй урда талада Англиин сэрэгүүд харата ааша гаргаба

КАИР, ноябриин 11. (ТАСС). Йеменэй урда талын хилэ дээрэ Англиин колониальна сэрэгүүдэй хорото аашаяа дахяад үргэлжэлүүлжэ эхилһэн тухай Йеменһээ абтаһан мэдээсэлнүүд гэршэлжэ үгэнэ. Англиин сэрэгэй самоледууд Йеменэй агаарай хилые хоёр дахин дабажа, энэ ороной газар дээгүүр ниидэд гээд МЕН агентствын корреспондент Санаһаа мэдээсэнэ. Англиин сэрэгүүдэй болон Урда Йеменэй угсаатанай хоорондо зэбсэгтэ тулалдаанай болоһон, англиинхидай артиллери болон пулемёдуудые хэрэглэһэн тухай нүгөөдэ телеграмма соо хэлэгдэһэн байна.

Бүхы ороноо шүбгэтэ түмэр хүреэнэй саана халхалжа шадахагүй

ЛОНДОН, ноябриин 11. (ТАСС). Зонхилогшо Нго Динь Дьемые һэлгэһэн Сайгоной сэрэгэй бүлэг Урда Вьетнамые сүлөөлхын түлөө тэмсэлэй национальна фронтдо ородог патриотическа хүсэнүүдтэй тэмсэхэ гээшые түрүүшын ээлжээндэ табина. «Стратегическа һуурин газарнуудые», концентрационно лагерьнуудые байгуулха түсэб түрүүшын ээлжээнэй удха шанартай гэжэ Урда Вьетнамай генералнууд тоолодог. Нго Динь Дьем шүбгэтэ түмэр хүреэнэй саана оронойнгоо бүхы хүн зониие хааха һэдэлгэ гаргадаг байһан юм. Хэдэн зуун стратегическа һуурин газарнууд галдаад, буу зэбсэгынь Урда Вьетнамай партизануудай гарта ороо гэжэ Нго Динь Дьем мэдэрхэ баатай болоо һэн гээд «Дейли мейл» газетын корреспондент Сайгонһоо мэдээсэнэ.

Харата муухай зорилгоор хэгдэһэн ёһолол

БАРУУН БЕРЛИН, ноябриин 11. ТАСС-ай корреспондент Н. Паньшин ингэжэ мэдээсэнэ:

Боннско зонхилогшод хорото зорилгоор Баруун Берлиндэ баһа нэгэ демонстраци хэбэ. Германиин урдын рейхстагай байшангай һэргээгдэһэн хубиие боннско бундестагта дамжуулан үгэлгын «ёһолол» мүнөөдэр ГДР-эй хилэдэ тон дүтэхэнэ тэдэнэр үнгэргэһэн байха юм.

Тус «ёһололдо» хабаадахын тулада боннско бундестагай түрүүлэгшэ Герстенмайер, гүрэнэй зөөриин асуудалнуудай талаар боннско министр Доллингер эндэ ерээ.

Рейхстагай байшангай һэргээгдэһэн хубиин «эзэн ба барилгана» боложо Доллингерэй хэлэһэн үгэ Баруун Берлинэй хуули ёһондо огто таарал дахагүй байна.

Энэ байшан соо боннско бундестагай дүрбэн комисси заседаниинуудаа үнгэргэхэ гээд Доллингер хэблэлэй түлөөлэгшэдтэ мэдүүлгэ хэхэдээ, мүн «ёһолол» дээрэшье мэдээсэһэн байна.

Баруун Берлиндэ, мүн тэндэхи урдын рейхстагай байшанда боннско зонхилогшодой хуули бусаар, харата муухайгаар хамааралсалгые зүбтүүлхэ гэһэн һэдэлгэ боннско бундестагай түрүүлэгшэ Герстенмайер гаргаһан байна. Бундестагай «пленарна заседаниинуудые» эндэ үнгэргэхын тулада боннско парламентаринуудай Баруун Берлиндэ дахяад ерэхэ гэжэ бэлдэжэ байһан тухай Герстенмайер мэдүүлээ.

Урдын рейхстагай байшан соо мүнөөдэр хорото зорилгоор «ёһололой» хэгдэһые үшөө юун гэршэлнэб гэхэдэ, Герстенмайер болон Доллингерһээ гадна, боннско вице-канцлер ба нинтэ Германиин асуудалаар министр Менде эндэ байлсаа. Баруун Берлинэй засагай түлөөлэгшэдэй «ёһолол» дээрэ байлсаһан ушар хадаа город соохи байдалай шахардуу болохо байһанда «фронтовой городой» түлөөлэгшэдэй һанаагаа зободоггүйе үшөө дахин харуулжа үгэбэ.

Алууршадые бэлдэнэ

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 11. (ТАСС). Тагнуулшад-һүйдхэлшэдые бэлдэхэ үргэн программа Холбоото Штадуудта бэелүүлэгдэнэ. «Рейнджернүүдые» (тагнуулшад-һүйдхэлшэдые) бэлдэхэ талаар Джорджия штадтахи нэгэ центр тухай АП агентствын корреспондент хөөрэнэ.

Америкын «Рейнджер»— томоотой, эрдэмтэй, алуурша болоно гээд корреспондент бэшэнэ. Тэрэниие гэртэнь болбосоноор хүмүүжүүлдэг, тэрэ оронойнгоо эрхим һургуулинуудай нэгэндэ эрдэмтэй болодог. Харин хүниие алаха хэрэгтэ Джорджия штадта хадалиг газарта эмхидхэгдэһэн лагерьта тэрэниие һургана. Энэ лагериин тогтоһонһоо хойшонхи 12 жэлэй турша соо 9008 тагнуулша-һүйдхэлшэд эндэ бэлдэгдээ. Тэдэнэй тоодо США-гай союзник 40 ороной түлөөлэгшэд бии юм. Энэ лагерьта орохынгоо урда тээ ерээдүйн тагнуулшад Форт-Беннингдэхи (Джорджия штат) ябаган сэрэгэй һургуулида тусхай бэлэдхэл гарадаг байна. Хадалиг газартай лагерьта һуралсалаа дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр тагнуулшад Эглиндэхи авиабаза шадар (Флорида штат) «Намагта лагерь» гэдэгтэ практика гарадаг байха юм.

Дэлхэйн элдэб хубинуудта национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ эсэргүү тэмсэл хэжэ байһан «тусхай зорилготой» частьнуудта тагнуулшад-һүйдхэлшэдые хэрэглэхэ гэһэн түсэб мүнөө зохёогдожо байнхай гэжэ кор...

Арбан тохир хурган

(Поляк уран зохёолшо Феликс Дерецкиин шог рассказ)

Үлүү албан тушаалнуудые үсөөлжэ, һангай мүнгэ гамнаха заабариин дээрэһээ бууханаар, найдамтай гурбан нүхэдтэ тэрэ хүдэлмэри даалгагдаба.

Түрүүшынгээ суглаан дээрэ харюусалгата хүдэлмэрээ хаанаһаань эхилхэ тушаа комиссиинхид һайса хөөрэлдөө.

— Маанадта шухалын шухала хэрэг даалгагдаа гээшэ. Айхабтар нягтаар бодожо үзэхөөр асуудал. Тиимэ хадань үшөө хэдэн нүхэдые комиссидаа оруулая,—гэжэ түрүүлэгшэнь хэлэбэ.

— Задзёркые заал һаа оруулха,—гэбэ нэгэниинь.

— Нискляк комисси бүхэндэ оролсодог, дүршэл ехэтэй,—гэжэ нүгөөдэ гэшүүниинь дуугарба.

Саашань эбтэй гурбан ээлжээгээ алдангүй, шэнэ гэшүүдые дэбжүүлээ:

— Каптурчак хэрэгтэй. Тэрэнэй нэрэ комиссиин нэрые бүри хүндэтэй болгохо.

— Пацинягай түлөө хоёр гараашье үргэхэ байгдана.

— Мулякевичые орхижо болохогүй. Гомдохо.

— Найдзяковада адляар хүдэлмэри эмхидхэхэ хүниие олохо аалди?

— Синячек ямар гээбта? Сэсэн хүн...

Тингэжэ комисси хүсэ ехэтэй, үлүү тушаал үгы хэхэ һанамжа оруулха хүнүүдтэй, сэхыень хэлэхэдэ, комисси соогоо үшөө нэгэ комисситай боложо шадаа.

Һара үнгэрһэн хойно комиссиинхид хоёрдохёо суглаалба.

— Хромоляк үлүү туш... һууна. Ямаршье туһагүй т... —гэжэ һанамжа оруулха ... сиин түрүүлэгшын дуугар... зүгын Үр хаха хадхаһанд... гүнгинөөн, дүнгинөөн гар...

— Хромоляк—комисси... шүүн. Болохогүй! Болохо...

— Пасиконьский?

— Комиссиин түр...

хаям. Тингэжэ бү дуугара...

— Барабашек яаха юм!

— Комиссиингаа түр...

гурбан гэшүүдэй тушаал... латараа һанаархаа хүмш... рөө! һуу!

Тэрэ зургаанай арбан ... тушаалтад бултадаа ком... гэшүүд байһан тулада үл... шаал үгы гэһэн шиидхэбэ... гэн дуугаар гаргаһан гэха...

Ш-С. Бад...

буряадша...

Орлигой 11 жэлэй һургуулид...

ТҮРЭЛХИДЭЙ УНИВЕРСИТЕТ НЭЭГДЭЭ

ОРЛИГОЙ 11 жэлэй һургуулиин дэргэдэ эмхидхэгдэһэн түрэлхидэй университет хүдэлмэреэ эхилбэ. Түрүүшын эмхидхэлэй хэшээл дээрэ һургуулиин директор нүхэр Д. Д. Ошоров университедэй гол зорилго тухай тобшохоноор хөөрэжэ үгэбэ. Орлик тосхоной түрэлхид бултадаа шахуу тус университедэй хэшээлдэ ябажа, һонирхолтой лекци, элидхэл, хөөрөө шагнана.

ОЛОН КРУЖОГУУД АЖАЛЛАНА

ЭНЭ ЖЭЛДЭ манай һургуулида олон янзын кружогууд эмхидхэгдэжэ, хүдэлмэреэ эхилэнхэй. Радиотехническэ, фотографиин, англи хэлэнэй, физикын, шатарай ба бусад олон кружогууд хүдэлнэ.

Кружогуудай хүтэлбэрилэгшэнэр В. Осохеев, В. Иванов, М. Захарова, Ф. Гатафов ба бусад эдир үетэнэй шэлэн абаһан мэргэжэлдэнь һайн туһаламжа үзүүлнэ.

БУРЯАД ХЭЛЭН ТУХАЙ ЭЛИДХЭЛ

БУРЯАДАЙ багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институдай методист Б. Б. Батоев Орлигой 11 жэлэй һургуулиин хэлэ бэшэгэй багшанарта буряад хэлэнэй шэнэ орфографи тухай һонирхолтой элидхэл уншаа.

ТҮРҮҮ ДҮЙ ДҮРШЭЛЭЙ һ...

ҺУРГУУЛИДАМНАЙ эрх... шанар З. Б. Аюшинов... дай АССР-эй габьята ба... Дамбаева, Р. О. Орбодеева ... ажалладаг. Залуу багшана... дамжа үзүүлжэ байхын ... түрүү дүй дүршэлэй һург... эмхидхэгдэнхэй.

Вл. Га...

Аха нютаг.

Сагай уларил

Улаан-Үдын гидрометобсерваториин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доториай үүлэтэй шэг байха, зарим нютагуудта саһан орохо. Баруун зүгһөө һулаханаар һалхилха. Улаан-Үдэ городто үглөөгүүр 7—9, үдэртөө 0—2 градус хүйтэн болохо.

Ноябриин 14—15-най үдэрнүүдтэ республика дотор бага зэргэ үүлэтэй байха, саһа шуурган болохогүй. Баруун зүгһөө һулаханаар һалхилха. Һүниндөө хойто аймагуудта 27—32, бусад аймагуудта 13—18, үдэртөө хойто аймагуудта 9—14, урда аймагуудта 3—8 градус хүйтэржэ магад.

М Э Д Э Э С Э...

Буряадай АССР-эй ... листнуудай союзай пра... республикын культуры... дэлмэрилэгшэдэй проф... обком хадаа фото боло... буулгаха дуратайшуула... хидхэлэй суглаа 1963 ... ноябриин 14-дэ 18 час... профсоведэй заседани... соо (Ленинэй үйлсэ 27)... гэхэнь.

Улаан-Үдэдэ фотоки... эмхидхэхэ тухай асууд... суглаан дээрэ шиидхэг...

БурАССР-эй куль... хүдэлмэрилэгшэдэй проф... об...

БурАССР-эй журналист... союзай пра...

Редактор Ц. О. ОЧИР...

ХЭБЛЭЛ ТАРААДАГ НИИТЫН ТҮЛӨӨЛЭГШЭДЭЙ, ПОЧТАЛЬОНУУДАЙ АНХАРАЛДА

«Правда Бурятии» болон «Буряад үнэн» газетэнүүдэй нэгэдэмэл редакци газетэ, журнал, ном тарааха һарын үнгэргэгдэжэ байһантай дашарамдуулан, 1964 ондо «Правда Бурятии» болон «Буряад үнэн» газетэнүүдые түргэнөөр, олоор тарааха конкурс соносхобо.

Хэблэл тараадаг ниитын түлөөлэгшэд, почтальонууд жэлэй болзороор 200 хэһэг газетэ тараабал—10 түхэригөөр, 150 хэһэг тараабал—7 түхэриг 50 мүнгөөр, 100 хэһэг тараабал—5 түхэригөөр шагнагдаха.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-... улица Ленина, 35. Телефоны: редактора —23-67, зам. ре... тора —38-42, зам. редактора —35-84, секретариата —27... отделов: сельскохозяйственного производства и парти... жизни —47-59, 35-14, промышленного производства и пар... ной жизни —48-89, 33-61, корректорская —35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологичес... —24-74, советского строительства и быта —34-93, рабсел... ров и писем —25—41, 38-30, информации —32-74 и пер... дов —34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00574. Зак. № 6418.